



SEUTUVERKKOJEN RAHOITUS JA LASKENTATOIMI

Hyvien käytäntöjen suuntaviivoja

Tiina Honkola

Opinnäytetyö
Lokakuu 2012
Liiketalouden
koulutusohjelma

TAMPEREEN AMMATTIKORKEAKOULU
Tampere University of Applied Sciences

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma

TIINA HONKOLA:

Seutuverkkojen rahoitus ja laskentatoimi – Hyvien käytäntöjen suuntaviivoja

Opinnäytetyö 59 sivua, joista liitteitä 21 sivua
Lokakuu 2012

Toimeksiantajana tässä opinnäytetyössä toimi verkko-osuuskunta Kuuskaista. Opinnäytetyö on osa verkko-osuuskunta Kuuskaistan, Suomen Seutuverkot ry:n ja Euroopan Unionin Maakunnan verkonrakennuspalveluiden kehittämishanketta. Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli säästää uusien verkonrakennushankkeiden aikaa laatimalla ohjeistus hyviksi todetuista käytännöistä. Valmis ohjeistus löytyy tämän opinnäytetyön liitteenä.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää seutuverkkojen laskentatoimen organisointitapoja ja ulkopuolisen rahoituksen lähteitä. Laskentatoimen osuudessa tutustuttiin ulkoisen ja sisäisen laskentatoimen organisointitapoihin. Ulkopuolisen rahoituksen osuudessa selvitettiin seutuverkkojen kokemuksia ulkopuolisesta rahoituksesta, sen käytöstä ja raportoinnista.

Opinnäytetyöhön kuuluva tutkimus suoritettiin haastattelemalla puolistrukturoidusti neljää seutuverkon laskentatoimesta vastaavaa henkilöä syksyllä 2012. Vastauksista etsittiin seutuverkoille hyödyllistä kokemukseen perustuvaa tietoa rahoituksesta ja laskentatoimesta. Pohjatietoa toimintaympäristöstä sekä perustietoa rahoituksesta ja laskentatoimesta saatiin artikkeleista, uutisista, rahoittajien julkaisuista sekä kirjallisuudesta.

Tärkeimmiksi rahoittajiksi tutkimuksen perusteella nousivat Euroopan Unioni, kunnat ja pankit sekä seutuverkkojen jäsenet ja asiakkaat. Rahoitusprosessia hoidetaan rutinoituneesti ja luodut rakenteet on todettu toimiviksi. Sisäistä laskentaa seutuverkoissa tehdään verrattain vähän. Tavallisimpia laskelmia ovat investointilaskelmat, joita tehdään rahoitusprosessien alkuvaiheissa. Ulkoisen laskentatoimen prosessit on haastatelluissa seutuverkoissa ulkoistettu joko kokonaan tai osittain tai ne tehdään kokonaisuudessaan itsenäisesti.

Haastatellut seutuverkot tunnistavat sisäisen laskennan merkityksen yrityksen toiminnan ja kehittymisen kannalta, mutta tekevät sitä harvoin. Yrityksen menestyksekkään tulevaisuuden kannalta sisäisen laskentatoimen prosessien lisäämistä kannattaa kuitenkin harkita. Ulkoinen laskentatoimi on merkityksellinen osa-alue yrityksen jokapäiväisessä toiminnassa. Tämän takia onkin tärkeää, että ulkoinen laskentatoimi pystytään hoitamaan yritykselle sopivalla tavalla, oli se sitten mikä tahansa.

Asiasanat: oppaat, laskentatoimi, rahoitus, alueverkot

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree programme in Business Administration

TIINA HONKOLA:

Funding and accounting for regional networks – Guidelines for Good Practice

Bachelor's thesis 59 pages, appendices 21 pages
October 2012

The commissioning organisation for this thesis was a cooperative regional network called Kuuskaista. This thesis is part of a project for developing regional networks. The operational and funding participants in this project are Kuuskaista, the Finnish Regional Networks Association and the European Union. The purpose of this thesis was to save time in new regional network-building projects by drawing up guidelines about good practice. The complete set of guidelines can be found in the appendices of this thesis.

The aim of this thesis was to identify good management and financial accounting practices, and useful sources of external funding for regional networks. In the financial and management accounting area, the focus was on organising styles. The section on external funding focuses on its use and reporting procedures.

The survey included in this thesis was conducted in the autumn of 2012 using semi-structured interviews. The interviewees were personnel from four different regional networks. The gathered responses were analysed for experience-based information about financing and accounting that might be beneficial to other regional networks. Background information about operating environments as well as basic knowledge of financing and accounting were sought in articles, news reports, publications and literature.

According to the research findings, the most important funding organizations are the European Union, municipalities and banks, as well as members and customers of the regional networks themselves. The funding processes are managed in an experienced way and the structures created have been found to be useful. Management accounting is practised relatively little. The processes of financial accounting are outsourced partly or wholly, or the processes are carried out independently by the regional network organisation.

The interviewees recognised the importance of management accounting and how it relates to the development and success of the company, but it is rarely practised. Nevertheless, in view of the fact that management accounting is a key to successful development, its use is highly recommended in the guidelines for good practice. Financial accounting, on the other hand, is a significant part of companies' everyday operations. For this reason it is important that financial accounting is organised so that it meets the company's needs in the best possible way, whether it is outsourced or not.

Key words: guide, accounting, funding, regional networks

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	SEUTUVERKOT	8
2.1	Seutuverkot yleisesti	8
2.2	Verkko-osuuskunta Kuuskaista	9
2.3	Suupohjan Seutuverkko Oy	10
2.4	Muut tarkasteltavana olevat toimijat.....	11
3	TUTKIMUSSUUNNITELMA.....	12
4	SEUTUVERKKOJEN RAHOITUS	15
4.1	Rahoituksen lähteistä yleisesti	15
4.2	Seutuverkkojen rahoituksen lähteet	17
4.2.1	EU-rahoitus	17
4.2.2	Leader-rahoitus	20
4.2.3	Muut seutuverkkoja rahoittavat tahot.....	21
4.3	Seutuverkkojen kokemuksia rahoituksesta	21
5	SEUTUVERKKOJEN LASKENTATOIMI	24
5.1	Laskentatoimen toteutus yrityksissä	24
5.2	Pienten yritysten laskentatoimi	25
5.2.1	Sisäinen laskentatoimi.....	25
5.2.2	Ulkoinen laskentatoimi	26
5.3	Taloushallinto tarkastelluissa seutuverkoissa	27
5.4	Sisäinen laskentatoimi tarkastelluissa seutuverkoissa	31
6	YHTEENVETO	33
	LÄHTEET	35
	LIITTEET	39
	Liite 1. EU-rahoitus – materiaali sähköiseen käsikirjaan	39
	Liite 2. Leader-rahoitus – materiaali sähköiseen käsikirjaan	43
	Liite 3. Muut rahoittajat – materiaali sähköiseen käsikirjaan.....	46
	Liite 4. Seutuverkkojen rahoituskokemuksia	48
	Liite 5. Seutuverkkojen kokemuksia taloushallinnosta	50
	Liite 6. Seutuverkot ja sisäinen laskentatoimi	55
	Liite 7. Kysymyksiä seutuverkkojen rahoituksesta ja laskentatoimesta	57
	Liite 8. Tutkimuksen saatekirje	59

LYHENTEET JA TERMIT

Alueverkko	Kuntien sisäiset taajamat ja kaupunginosat yhdistävä tietoliikenneverkko (Valokaapeli Suomen runko- ja alueverkoissa 2002, 2003)
EAKR	Euroopan Aluekehitysrahasto
Kuusiokunnat	Kuortaneen, Alavuden, Lehtimäen, Soinin, Töysän ja Ähtärin muodostama seutukunta. Vuonna 2009 Lehtimäki ja Soini erosivat seutukunnasta ja liittyivät Järviseudun seutukuntaan
Open access	Open access -periaatteen mukaan palveluntarjoajilla on yhtenäinen oikeus tarjota palveluitaan valokuituverkon asiakkaille. Asiakkaat saavat siten valita haluamansa palveluntarjoajan (Tasapuolinen pääsy – suomalainen... 2010)
Runkoverkko	Kaupungeja ja kuntia yhdistävä tietoliikenneverkko (Valokaapeli Suomen runko- ja alueverkoissa 2002, 2003)
Seutuverkko	Seutukuntien hallinnoima ja ylläpitämä tietoliikenneverkko (Valokaapeli Suomen runko- ja alueverkoissa 2002, 2003)
Verpa	Maakunnan verkonrakennuspalveluiden kehittämishanke. EU:n, Verkko-osuuskunta Kuuskaistan ja Suomen Seutuverkot ry:n rahoittama hanke, joka kannustaa seutuverkkojen perustamiseen ja kehittämiseen

1 JOHDANTO

Hallituksen periaatepäätöksellä syntyneen Laajakaista 2015 -hankkeen tavoitteena on nopeiden laajakaistayhteyksien rakentaminen alueille, joille sitä ei muuten kaupallisten toimijoiden toimesta todennäköisesti rakenneta (Laajakaista 2015 – Haja-asutusalueiden... 2012). Etelä-Pohjanmaan maakunnassa ollaan jo edellä muita, sillä ensimmäiset laajakaistaisia yhteyksiä tarjoavat toimijat ovat syntyneet siellä jo 2000-luvun alkupuolella. Vuosien kuluessa syntyi ajatus pienten seutuverkkojen yhteistoiminnasta, jonka tuloksena muodostettiin Fionets-klusteri vuonna 2008 (Fionets klusteri tiedote 2008). Yhteistoimintaa kehitetään edelleen erilaisten hankkeiden avulla. Näistä hankkeista yksi, Maakunnan verkonrakennuspalveluiden kehittämishanke (Verpa), pyrkii nimensä mukaisesti kehittämään pieniä seutuverkkoja ja helpottamaan uusien seutuverkkojen syntyä.

Tämä opinnäytetyö on osa Maakunnan verkonrakennuspalveluiden kehittämishanketta. Hanke on alkanut 1.3.2012, ja se jatkuu 31.12.2013 saakka. Verpa-hankkeen tavoitteena on ” – koota yksityiskohtaista tietoa Etelä-Pohjanmaalla toimivien uudentyyppisten tietoverkkoyhteisöjen omistus-, rahoitus- ja toimintamalleista sekä niiden muualle levinneistä variaatioista” (Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) rahoittaman... 2012). Hanketta rahoittavat Euroopan Unionin Euroopan Aluekehitysrahasto (EAKR), Verkko-osuuskunta Kuuskaista ja Suomen Seutuverkot ry.

Hankkeessa laaditaan verkko-osuuskunta Kuuskaistan toimesta sähköinen käsikirja. Hankkeessa tuotetaan hankkeen toteutukseen tarvittavaa tietoa ja kerätään sekä jaetaan tietoa toteutuneista parhaista käytännöistä (Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) rahoittaman... 2012).

Yhtenä Verpa-hankkeen tavoitteena on säästää uusien verkonrakennushankkeiden aikaa ja kustannuksia tarjoamalla opas hyviksi todetuista käytännöistä. Tämän opinnäytetyön ensimmäisenä tavoitteena on tuottaa hankkeen kohteena olevien seutuverkkojen käyttöön kokemukseen ja rahoittajien ohjeisiin perustuvaa materiaalia laskentatoimen rakenteista ja organisointitavoista. Toisena tavoitteena on tuottaa materiaalia seutuverkoille merkittävistä ulkopuolisen rahoituksen lähteistä, rahoituksen käytössä tarvittavista rakenteista ja rahoittajille tapahtuvasta raportoinnista.

Tämän Verpa-hankkeeseen osa-alueena kuuluvan opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää hankkeessa laadittavaa sähköistä käsikirjaa varten seutuverkkojen parhaat käytännöt laskentatoimen organisointitavoista ja ulkopuolisen rahoituksen lähteistä. Laskentatoimessa tutustutaan seutuverkkojen laskentatoimen organisointitapaan sisäisessä ja ulkoisessa laskentatoimessa. Ulkopuolisen rahoituksen osuudessa selvitetään seutuverkkojen kokemuksia ulkopuolisesta rahoituksesta, sen käytöstä ja raportoinnista. Valmis materiaali laaditaan selkeään ja yksinkertaiseen muotoon, jotta sitä pystytään tarvittaessa muokkaamaan erilaisia viestintäkanavia varten. Rahoitus ja laskentatoimi ovat yleiskäsitteinä laajoja ja niitä käsitellään tässä työssä ainoastaan pintapuolisesti, eli tutustumalla yleisesti rahoituksen merkitykseen ja sisäisen sekä ulkoisen laskentatoimen rakenteisiin. Lähemmin tutustutaan pk-yritysten rahoitus- ja laskentatoimen rakenteisiin.

Pohjatietoa toimintaympäristöstä saatiin artikkeleista, uutisista ja muista julkaisuista sekä seutuverkoilta itseltään. Rahoitustietoa hankittiin lähinnä rahoittajien julkaisuista. Käytännön kokemuksia rahoituksesta saatiin seutuverkkojen talousosastojen henkilöstön haastatteluista. Laskentatoimen teoriaa hankittiin lähinnä kirjallisuudesta. Myös laskentatoimen käytännön toimenpiteistä saatiin lisää tietoa seutuverkkojen talousosastojen henkilöstöltä.

Tässä opinnäytetyössä tarkasteltiin aluksi seutuverkkoja ja niiden toimintaympäristöä, jonka jälkeen perehdyttiin niiden toiminnan rahoittamiseen ja laskentatoimen prosesseihin. Tämän jälkeen haastateltiin seutuverkkojen talousasioita hoitavia henkilöitä siitä, millaisena he kokevat rahoituksen seutuverkkojen toiminnassa ja minkälaisia kokemuksia heillä on rahoitusprosessista ja laskentatoimen organisoinnista. Haastattelujen ja teorian perusteella kirjoitettiin sähköiseen käsikirjaan tulevaa materiaalia. Lopuksi esitetään yhteenveto saaduista tuloksista.

Haastattelut suoritettiin puolistrukturoituina puhelin- ja sähköpostihaastatteluina elo- ja syyskuussa 2012. Haastatteluista tehtiin muistiinpanot ja niiden tuloksia verrattiin toisiinsa hyvien käytäntöjen löytämiseksi.

2 SEUTUVERKOT

2.1 Seutuverkot yleisesti

Liikenne- ja viestintäviraston vuonna 2003 julkaisemassa tutkimuksessa seutuverkko on käsitteenä määritelty seuraavasti:

Seutuverkoilla tarkoitetaan seutukuntien hallinnoimia ja ylläpitämiä verkkoja, joiden hankinta- tai rakennuskustannuksiin seutukunnat ja/tai niiden kunnat ovat osallistuneet. Seutuverkkojen omistajana voi olla joko operaattori tai itse seutukunta tai kunnat yhdessä. (Valokaapeli Suomen runko- ja alueverkoissa 2002, 2003.)

Seutuverkkoja on Suomessa useita (Varsinaiset jäsenet 2012), mutta tässä työssä tutustutaan lähemmin neljään toimijaan. Nämä toimijat ovat verkko-osuuskunta Kuuskaista Töysästä, Suupohjan Seutuverkko Oy Kauhajoelta, Valokaista osk Seinäjoelta ja Andelslaget KrsNET Kristiinankaupungista. Valitut seutuverkot edustavat monipuolisesti alueella toimivia verkkoyhteisöjä, ja ne ovat tehneet yhteistyötä tämän opinnäytetyön toimeksiantajan kanssa aiemmin.

Seutuverkkojen toiminnan edistäjänä Suomessa toimii Suomen Seutuverkot ry. Sen tehtävänä on edistää laajakaistayhteyksien rakentamista ja tasavertaista tietoyhteiskuntakehitystä. Yhdistys pitää lisäksi yhteyttä viranomaisiin ja edistää alansa tutkimus- ja kehittämishankkeita. (Yleistä Suomen Seutuverkot ry:stä 2012.)

Seutuverkko ei ole tuntematon käsite ulkomaillaakaan: Esimerkiksi Ruotsissa toimii useita seutuverkkoja, jotka ovat yhteydessä Bothnia Digital Bridgen kautta pohjanmaalaisiin seutuverkkoihin (Svahn 2008). Ruotsissa Suomen Seutuverkot ry:tä vastaava toimija on Svenska Stadsnätsföreningen (Åkerberg 2012a), joka toimii yli 270 seutuverkon toiminnan edistäjänä. Yhdistyksen tarkoituksena on toiminnan edistämisen lisäksi tarjota jäsentensä kautta laajakaistainfrastruktuuri, joka hyödyttää koko maata (Svahn 2008.)

Käytännössä verkkoyhteisöt tarjoavat laajakaistaisia yhteyksiä valitsemallaan tekniikalla. Tässä opinnäytetyössä tarkasteltavat toimijat ovat valinneet yhteydekseen valokuidun. Valokuidulla on lähes rajaton siirtokapasiteetti, se on pitkäikäinen, ja sen

siirtohäviöt ovat olemattoman pieniä (Verkko-osuuskunta Kuuskaista 2012.) Valokaapeli on yhden tai useamman valokuidun muodostama suojarakenteilla varustettu kokonaisuus (Optiset liityntäverkot 2006). Valokuitu tarjoaa internetin lisäksi myös muita mahdollisuuksia tiedonsiirtoon, kuten tallentavan televisiopalvelun, mahdollisuuden omaan televisiokanavaan, kameravalvontaan ja palvelintilaa (Verkko-osuuskunta Kuuskaista 2012).

Suomessa toimivat seutuverkot ovat itsenäisiä yrityksiä, jotka tekevät yhteistyötä sekä maakuntarajojen sisä- että ulkopuolella. Kahdeksan verkkoyhteisöä Etelä-Pohjanmaalta ja Pohjanmaalta (Andelslaget KrsNET Osuuskunta, Dynamo Net, Suupohjan Seutuverkko Oy, Valokaista Osk, TAO, Hakukaista Osk, 6net ja verkko-osuuskunta Kuuskaista) perustivat 2008 yhteistyöryhmittymä Finnish Open Networks (Fionets), joka tekee yhteistyötä vastaavan ruotsalaisen klusterin kanssa. Fionetsin perustamisen etuja ovat esimerkiksi yhtenäisen verkkokokonaisuuden muodostuminen ja seutuverkkojen kehittäminen yhteistyössä, mikä tarkoittaa, että myös pienet toimijat muuttuvat kannattavammaksi. Muodostamalla suuremman verkkokokonaisuuden, seutuverkot muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden palveluntarjoajien potentiaalisten asiakkaiden keskuudessa, jolloin palveluntarjoajat voivat tarjota samat palvelut useisiin seutuverkkoihin samaan aikaan. (Fionets klusteri tiedote 2008.) Juuri Fionets on yhteydessä myös Ruotsiin Bothnia Digital Bridgen kautta.

2.2 Verkko-osuuskunta Kuuskaista

Verkko-osuuskunta Kuuskaista (myöh. Kuuskaista) perustettiin vuonna 2002 rakentamaan laajakaistayhteys Kuusiokuntien alueen kylille. Hankkeen rahoittajana toimi selvitystyövaiheessa Leader-ryhmä Kuusiokuntien Kehitysyhdistys Kuudesta ry, ja valokuidun maahankaivuuvaiheessa alueen kunnat yhdessä TE-keskuksen (nykyisen ELY-keskuksen) kanssa. (Kuuskaista on seutuverkkojen... 2011.)

Laajakaistatekniikan rakentamisen lisäksi Kuuskaista tarjoaa palveluita sekä omassa että muiden seutuverkkojen verkoissa (Verkko-osuuskunta Kuuskaista 2012). Palveluja tarjotaan open access -periaatteella, missä seutuverkon verkko-operaattori tarjoaa käyttäjille liittymän laajakaistaverkkoon, minkä kautta käyttäjien on mahdollista ostaa palveluja eri palveluntarjoajilta ja palveluoperaattoreilta (Tasapuolinen pääsy –

suomalainen... 2010). Kuuskaista on vuodesta 2004 lähtien laajentunut niin, että maaliskuussa 2011 osuuskunnalla oli yli 1700 jäsentä, ja se oli rakentanut valokuitua Kuusiokuntien alueelle noin 1500 kilometriä (Kuuskaista on seutuverkkojen... 2011). Tulevaisuudessa Kuuskaistan toiminta-alue on laajenemassa Keski-Suomen alueelle Valtion Laajakaista 2015 -hankkeen myötä (Seutuverkko Kuuskaista kehittää... 2011). Vuoden 2011 loppuun mennessä yksitoista kuntaa oli hyväksynyt Kuuskaistan tarjouksen laajakaistaverkon rakentamisesta (Lindström 2012). Verkko-osuuskunta Kuuskaista toimii tässä työssä sekä toimeksiantaja että yhtenä tarkasteltavana seutuverkkona.

2.3 Suupohjan Seutuverkko Oy

Suupohjan Seutuverkko Oy on vuonna 2005 perustettu kauhajokelainen yritys, joka hallinnoi rakentamaansa seutuverkkoa Kauhajoen, Teuvan, Kurikan, Isojoen, Honkajoen, Karijoen ja Karvian alueilla. Yrityksen omistavat Kauhajoen, Teuvan, Karvian, Isojoen, Karijoen ja Kurikan kunnat sekä PPO Oy. (Valokuituverkon laajuus 2012.)

Kuten muidenkin seutuverkkojen kohdalla, tarve Suupohjan Seutuverkon rakentamiseen syntyi halusta saada nopea laajakaistaverkko Suupohjan haja-asutusalueiden kylille, joista vuonna 2005 puolet oli ilman laajakaistaa. Paineita verkon rakentamiselle loivat myös haasteet kuntapalveluiden yhdistämisessä. (Suupohjan Seutuverkko Oy 2012.)

Yrityksen toiminnan tarkoituksena on rakentaa ja ylläpitää sekä omistaa valokuituverkkoa ja siten mahdollistaa liittymän hankkijoille open access -periaatteen avulla monien palveluntarjoajien palvelujen saanti (Suupohjan Seutuverkko yrityksenä 2012). Palveluntarjoajia ovat toukokuussa 2012 muun muassa verkko-osuuskunta Kuuskaista, PPO Oy, Anvia Oyj, Dynamo Net ja Pietarsaaden Seudun Puhelin Oy (Suupohjan Seutuverkko Oy 2012).

2.4 Muut tarkasteltavana olevat toimijat

Valokaista osk on ylistarolainen vuonna 2004 perustettu seutuverkko, joka muuttui seinäjokelaiseksi kuntaliitoksen myötä vuonna 2009. Verkkoyhteisö toimii Kitinojan ja Halkosaaren kylissä, ja siinä oli huhtikuussa 2008 110 liittymää. (Fionets klusteri tiedote 2008.)

Andelslaget KrsNET eli osuuskunta KrsNET on Kristiinankaupungissa 2006 perustettu seutuverkko. KrsNET rakentaa valokuituverkkoa open access –periaatteella yhdessä Kristiinankaupungin kanssa. (Allmänt om Andelslaget KrsNET 2012.)

3 TUTKIMUSSUUNNITELMA

Verpa-hankkeen ja tämän työn tavoitteena on kerätä tietoa muun muassa olemassa olevien seutuverkkojen rahoituksesta ja laskentatoimesta. Tietojen keräys suoritetaan haastattelemalla valittujen toimijoiden laskentatoimesta vastaavia henkilöitä puolistrukturoidusti laadullisen tutkimuksen menetelmin puhelimitse ja sähköpostilla. Haastattelykysymykset ovat liitteessä 7 ja haastateltaville henkilöille lähetetty sähköposti on liitteessä 8.

Kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen tutkimuksen erona on Hollidayn (2002, 31) mukaan se, että laadullinen tutkimus ei vaadi määrällisen tutkimuksen tapaan tarkkaa ja yksityiskohtaista tietoa. Laadullisessa tutkimuksessa saadun tiedon laajuus on tärkeämpää kuin muuttujien hallinta. Vilkan (2005, 101) mukaan strukturoitu lomakehaastattelu on toimiva aineiston keräämisen tapa, mikäli tutkimusongelma itsessään ei ole kovin laaja, ja tavoitteena on saada kuvattua hyvin rajattua aineistoa.

Tämän selvityksen tarkoituksena on kuitenkin saada aineistoa henkilöiden omista kokemuksista, jolloin lopullinen aineisto ei välttämättä tule olemaan kovin rajattua. Tutkimusongelma itsessään ei ole kovin laaja, jolloin puolistrukturoitu haastattelu eli teemahaastattelu sopii tähän selvitykseen. Tässä selvityksessä halutaan vastauksia tiettyihin kysymyksiin, mutta myös haastateltaville annetaan vapaata tilaa vastata.

Käyttämällä teemahaastattelua metodina tullaan saamaan syvällistä tietoa, ja samalla pystytään tarkkailemaan haastateltavana olevan henkilön käytöstä ja todeta, mitä osioita hän ehkä huomaamattaan painottaa haastattelutilanteessa. Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2007, 200) pitävät haastattelua parempana muihin tiedonkeruumenetelmiin verrattuna, sillä siinä aineiston keruuta voidaan suorittaa joustavasti ja tilanteen edellyttämällä tavalla järjestelemällä esimerkiksi kysymyksiä uudelleen. Tämän opinnäytetyön haastattelut toteutettiin elo- ja syyskuun 2012 aikana puhelimitse ja sähköpostitse.

Vilka (2005, 97) toteaa laadullisen tutkimuksen tavoitteena olevan ihmisten omat kuvaukset koetusta todellisuudestaan. Siten tämänkin tutkimuksen tarkoituksena on saada esiin kuvauksia ihmisten kokemuksista seutuverkkojen rahoituksesta ja laskentatoimesta näiden aiheiden kanssa päivittäin tekemisissä olevien ihmisten

näkökulmasta. Hirsjärvi ym. (2007, 157) myöskin toteavat, että ” – – kvalitatiivisessa tutkimuksessa on pyrkimyksenä pikemmin löytää tai paljastaa tosiasioita, kuin todentaa jo olemassa olevia (totuus) väittämiä”.

Tämä tutkimus selvittää benchmarkingin eli vertailuanalyysin avulla seutuverkkojen parhaita käytäntöjä rahoituksen ja laskentatoimen suhteen. Marsh (1995, 5) toteaa benchmarkingin haastavan jatkuvasti nykyaikaisen hallinnon parhaimmat käytännöt, sillä aina löytyy jokin yritys, missä samat prosessit tehdään tehokkaammin ja paremmin. Benchmarkingin tavoitteena on löytää parhaimmat käytännöt ja soveltaa niitä yrityksen omaan toimintaan.

Benchmarkingin ongelmana on sen yksioikoisuus, jolloin sen toteuttaminen saattaa määritellä kehittämistä liikaa. Tämä tarkoittaa sitä, että helposti lähdetään matkimaan benchmarkingin kohteena olevaa yritystä, eikä keskitytä siihen, että otetaan kohteena olevan yrityksen käytännöistä parhaat puolet omaan käyttöön. Benchmarkingin hyötyjä ovat realististen tavoitteiden kehittäminen, täydellisyyteen ja innovaatioiden kehittämiseen pyrkiminen sekä paremman ymmärtämyksen luominen kilpailijoista ja toimialan dynamiikasta. Lisäksi hyötynä on asiakkaiden muuttuvien tarpeiden huomioimisen herkkyyden korostaminen. (Marsh 1995, 18.) Marsh ei kuitenkaan pidä benchmarkingia oikeanlaisena menetelmänä, mikäli tarkastellaan rutiininomaisia tehtäviä, joilla ei ole suurta merkitystä yrityksen toiminnassa (1995, 47).

Laskentatoimi voidaan laskea yrityksen jokapäiväiseen, rutiininomaiseen toimintaan, mutta tässä tapauksessa en pitäisi benchmarkingia vääränä tapana: Laskentatoimeen ja ulkopuoliseen rahoitukseen kuuluu kuitenkin eri yrityksillä erilaisia osa-alueita, ettei mielestäni voida puhua rutiininomaisesta toiminnasta, vaikka kyseinen toiminta seutuverkkojen talousihmisille olisi rutiininomaiseksi muuttunutkin. Lisäksi laskentatoimella ja rahoituksella on tavallisesti suuri merkitys yrityksen menestyksekkään toiminnan kannalta.

Marshin mukaan suosiota on saavuttamassa benchmarkingin muoto, missä organisaatiot muodostavat yhteistyöverkkoja, joissa jaetaan säännöllisesti ideoita. Näihin yhteistyöverkkoihin kuuluvat organisaatiot eivät suoraan kilpaile toistensa kanssa, mutta niillä on jotain yhteistä. (Marsh, 24, 2009.) Tämä menetelmä sopii hyvin myös Verpa-

hankkeeseen, jonka tarkoituksena on tuottaa seutuverkoille avointa, yhteistä tietoa hyvistä käytännöistä.

Tutkimuksen aiheena on selvitys eteläpohjalaisten seutuverkkojen rahoituksen ja laskentatoimen käytännöistä Verpa-hanketta varten. Tavoitteena on kerätä kokemukseen perustuvaa tietoa EU- ja muusta rahoituksesta rahoittajan omien ohjeiden tueksi, ja kokemuksia laskentatoimen käytännöistä ja rakenteista. Laskentatoimen käytännöistä ja rakenteista selvitetään se, miten taloushallinnon prosessit on tarkasteltavissa verkkoyhteisöissä hoidettu, sekä missä määrin sisäisen laskentatoimen prosesseja on käytössä seutuverkoissa. Aihetta on sivunnut aiemmin esimerkiksi Jyrki Liimatainen opinnäytetyössään, jossa hän loi työkalun EU-rahoitteisen projektin talouden seurantaan (Liimatainen 2007).

Tämän opinnäytetyön tutkimusongelma voidaan jakaa kahteen osaan: rahoitukseen ja laskentatoimeen. Rahoituksen osion tutkimusongelmana on rahoitusprosessin kuvaus seutuverkon näkökulmasta. Rahoitusprosessin osuudessa kysytään tarkemmin käytetystä rahoituksesta, hakuprosessista, toiminnasta rahoituksen kanssa ja raportoinnista rahoittajille. Saatuja tietoja verrataan rahoittajilta saatuihin tietoihin rahoitusprosessin kulusta ja vaaditusta raportoinnista.

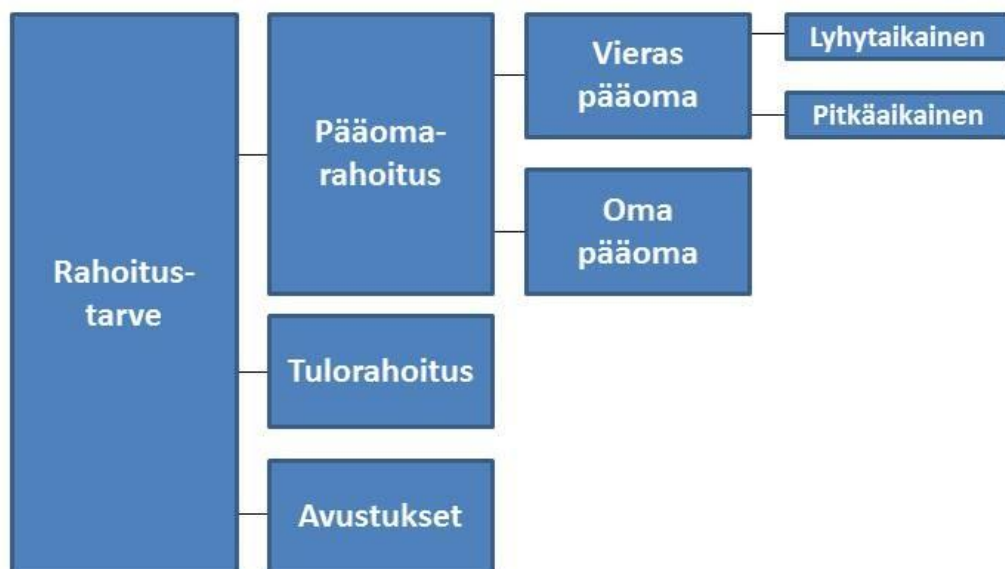
Laskentatoimen tutkimusongelmana on löytää parhaimmat käytännöt laskentatoimen hoitamiseen seutuverkoissa. Tarkemmin osuudessa kysytään taloushallinnon prosessien käytännön hoitamisesta, eli tehdäänkö seutuverkoissa esimerkiksi kirjanpitoa, budjetointia ja muita laskentatoimen osa-alueita vai onko nämä toiminnot ulkoistettu joko kokonaan tai osittain. Lisäksi selvitetään, onko seutuverkoilla olemassa käytäntöjä hankkeiden taloustietojen raportoinnista rahoittajille. Haastattelujen perusteella koostetaan tietoa hyvistä ja huonoista käytännöistä, kokemuksista ja työskentelytavoista.

4 SEUTUVERKKOJEN RAHOITUS

4.1 Rahoituksen lähteistä yleisesti

Laurialan (2008, 30) mukaan yrityksellä on kaksi tapaa rahoittaa toimintaansa ja investointejansa: Rahoitus voi tapahtua joko tulorahoituksella tai ulkopuolisella rahoituksella. Leppiniemen (2009, 232) mukaan ulkopuolisella ja erityisesti julkisella rahoituksella on suuri merkitys erityisesti yrityksen alkua- ja kasvuvaiheissa ja muissa erityistilanteissa, kuten kehitysprojekteissa ja kansainvälistymisessä. Neilimo ja Uusi-Rauva (2005, 209) jakavat rahoituslähteet alla olevassa kuvassa näkyvällä tavalla (kuva 1), jolloin mukaan astuvat myös avustukset, jotka haastattelujen perusteella ovat merkittävä rahoituksen lähde seutuverkoissa (Kaunisto 2012; Kitinoja 2012; Samppala 2012; Storhannus 2012).

Kuten muutakin yrityksen toimintaa, myös rahoitusta kannattaa suunnitella etukäteen. Rahoitussuunnittelu kuuluukin Niskasen ja Niskasen (2010, 340) mukaan keskeisesti sekä aloittelevan että jo pidempään toiminnassa olleen yrityksen suunnitteluprosesseihin. Rahoitussuunnittelussa kannattaa erityisesti pohtia yritykselle sopivia rahoituksen lähteitä, rahoituksen hintaa ja haluttua rahoitusrakennetta.



KUVA 1. Rahoituksen lähteet (Neilimo & Uusi-Rauva 2005, 209)

Haastattelujen mukaan verkkoyhteisöt investoivat velalla ja tukirahoituksella. Tukirahoitus eroaa velasta siten, ettei sitä tarvitse maksaa takaisin kuin erityistilanteissa. Erityistilanteita voivat olla esimerkiksi ne tilanteet, jolloin rahoituksen käyttökohde ei vastaakaan annettua rahoituspäätöstä ja rahoitus päätetään rahoittajan toimesta periä takaisin. Omavaraisuus on aina hyväksi, sillä Neilimon ja Uusi-Rauvan (2005, 22) mukaan omarahoitteinen yritys selviää velkaista yritystä paremmin maksuvelvoitteistaan myös vaikeina aikoina. Kinnusen ym. (2007, 164) mukaan yrityksen optimaalinen pääomarakenne sisältää sekä omaa että vierasta pääomaa. Pääomien optimaalinen suhde riippuu muun muassa toimialasta, maasta ja suhdanteista.

Yritystä rahoitettaessa on huomioitava maksuvalmius ja vakavaraisuus. Maksuvalmiuden tarkkailussa on apuvälineenä käytetty maksuvalmiuden tunnuslukuja quick ratiota ja current ratiota. Kassavirtalaskelmaa voidaan käyttää optimaalisen kasvunopeuden määrittäjänä, minkä avulla voidaan tarkkailla, ettei yrityksen koon kasvaessa maksuvalmius vaaraannu. (Koski, 2008, 55). Kinnusen (2007, 67) mukaan maksuvalmiutta on perinteisesti mitattu tilinpäätöksistä tunnuslukujen avulla suhteuttamalla yrityksellä olevien likvidien varojen määrä vuoden kuluessa erääntyvien velkojen määrään. Kosken (2007, 10, 54–55) mukaan kerran vuodessa tapahtuva maksuvalmiuden tarkastelu ei kuitenkaan pk-yritykselle ole järkevää, vaan tärkeämpää on varmistaa tulevaisuuden maksuvalmius rahavirtojen kautta. Tällöin voidaan pitkällä tähtäimellä arvioida kuinka paljon kustannuksia voi syntyä etukäteen ilman, että se vaarantaa yrityksen maksukykyä.

Vakavaraisuutta voidaan mitata omavaraisuusasteella, missä omaa pääomaa verrataan taseen loppusummaan. Kosken (2008, 10) mukaan pk-yritykselle tärkeämpää on kuitenkin huomioida se, mistä varallisuus koostuu, ja millainen on helposti likvidoitavissa oleva varallisuuden määrä verrattuna velkoihin, kuin tukeutua suoraan omavaraisuusasteeseen. Koski (2008, 79) toteaaakin, että yrityksen kannattaisi pitää omavaraisuusaste niin korkealla, että se kattaisi yrityksen pitkäaikaisen ja vaikeasti likvidoitavissa olevan omaisuuden.

4.2 Seutuverkkojen rahoituksen lähteet

Seutuverkot rahoittavat toimintaansa pääasiallisesti tulorahoituksella. Tulorahoitus koostuu verkon käytön kuukausimaksuista ja asiakkaan tilaamista seutuverkon toimittamista palveluista (Verkko-osuuskunta Kuuskaista 2012). Kaikki toimijat eivät kuitenkaan tarjoa palveluja vaan ainoastaan fyysisen liittymän (Suupohjan Seutuverkko yrityksenä 2012). Kaikille verkkoyhteisöille merkittävänä tulorahoituksen lähteenä ovat valokuituliittymien liittymismaksut, joiden hinnat vaihtelevat. Liittymismaksut maksavat asiakkaille nykyään 1200–2000€ liittymän kokonaishinnan ollessa 4000–6000€. Hintojen erotus kerätään asiakkailta aikaisemmin mainitun verkon kuukausimaksujen kautta. (Åkerberg 2012d.) Osuuskuntamuotoisissa verkkoyhteisöissä toimintaa rahoitetaan myös jäsenten maksamilla osuusmaksuilla.

Toiminnan alkuvaiheessa ja investointien kulujen kattamisessa toimintaan tarvitaan muutakin rahoitusta, joista EU:n tarjoama rahoitus on yksi tärkeimmistä. Muita rahoitusvaihtoehtoja ovat pankkien ja kuntien antamat lainat sekä kuntien lainatakaukset. Yhtenä rahoittajamahdollisuutena on myös Finnvera. (Åkerberg 2012b.) Seuraavissa kappaleissa tarkastellaan lähemmin tutkimuksen perusteella seutuverkoille merkittäviksi osoittautuneita ulkopuolisen rahoituksen lähteitä.

4.2.1 EU-rahoitus

Euroopan Unioni harjoittaa muun politiikkansa ohella alue- ja rakennepolitiikkaa eli koheesiopolitiikkaa. Poliitiikan avulla ” – – pyritään kaventamaan EU:n eri alueiden ja jäsenvaltioiden kehityseroja sekä edistämään taloudellista ja yhteiskunnallista yhteenkuuluvuutta”. Tämä tarkoittaa pyrkimystä siihen, että kaikilla EU:n kansalaisilla olisi yhtenäiset lähtökohdat asuinpaikasta riippumatta. Alue- ja rakennepolitiikka perustuu rakennerahastoista annettavaan tukeen. Eniten tukea saavat koheesiopolitiikan mukaisesti heikoimmin kehittyneet maat ja alueet. (Kallio ym. 2011).

EU määrittelee rakennerahastostrategiassaan tavoitteet, joita rahastoilla pyritään saavuttamaan. Kansalliset strategiat luodaan jäsenvaltioissa, ja ne hyväksytään Euroopan komissiossa. Kansallinen rakennerahastostrategia määrittelee tavoitteet, joiden perusteella rahastoista myönnetään tukea kehityshankkeille. Suomen

rakennerahastostrategian painopisteet ovat yritystoiminnan edistämisessä, innovaatiotoiminnan ja verkottumisen edistämisessä ja osaamisrakenteiden vahvistamisessa, sekä alueiden saavutettavuuden ja toimintaympäristön parantamisessa. (Rakennerahastostrategia pähkinäkuoressa 2011.) Suomen kansallinen strategia hyväksyttiin Euroopan komissiossa 2007 (EU:n rakennerahasto-ohjelmat 2011).

Rakennerahastoja on kolme kappaletta, Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR), Euroopan sosiaalirahasto (ESR) ja koheesiorahasto. EAKR:n tavoitteena on tasoittaa alueiden välisiä kehityseroja. Suomessa rahastoa hallinnoivat työ- ja elinkeinoministeriö ja maakuntaliitot. ESR tukee työllisyyttä ja osaamista edistäviä hankkeita. Suomessa ESR:a hallinnoivat työ- ja elinkeinoministeriö ja ELY-keskukset. Suomalaisia hankkeita ei rahoiteta koheesiorahastosta Suomen korkean bruttokansantuotteen vuoksi. (Kallio ym. 2011.)

Tällä hetkellä on käynnissä alue- ja rakennepoliittinen ohjelmakausi 2007-2013, missä on kolme tavoiteohjelmaa: Lähentymis- eli konvergenssitavoite, alueellinen kilpailukyky- ja työllisyystavoite sekä Euroopan alueellinen yhteistyötavoite. Suomessa toteutetaan kahta jälkimmäistä ohjelmaa. (Kallio ym. 2011.)

Alueellinen kilpailukyky- ja työllisyys -tavoitteen tarkoituksena on parantaa alueen kilpailukykyä ja houkuttelevuutta sekä lisätä työllisyyttä. Tavoite on jakautunut alueellisiin EAKR-ohjelmiin (Suomessa Etelä-, Itä-, Länsi- ja Pohjois-Suomen ja Ahvenanmaan EAKR-ohjelmat) sekä kansalliseen ja alueellisiin ESR-ohjelmiin. Suomi saa tavoitteen täyttämiseen EU:lta noin 1,4 miljardia euroa. (Kallio ym. 2011.)

Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteessa on pyrkimyksenä rajat ylittävän yhteistyön edistäminen. Käytännössä tämä tarkoittaa kuntien ja maakuntien rajat ylittävää yhteistyötä paikallisten ja alueellisten toimien avulla, valtioiden välisen yhteistyön lisäämistä sekä alueiden välistä yhteistyötä ja kokemusten vaihtoa. Tähän tavoitteeseen kuuluvilla ohjelmilla tuetaan yritystoimintaan, matkailuun, ympäristöön ja kulttuuriin sekä infrastruktuuriin liittyviä toimia ja yhteistyöprojekteja. (Euroopan alueellinen yhteistyö 2012.)

Alueellisilla EAKR-ohjelmilla on omat tavoitteensa. Ohjelmat perustuvat kunkin alueen kehittämistarpeisiin, painopisteinä erityisesti haja-asutusalueiden ja muitten

haasteellisten alueiden kehittäminen. Keinoja kehittämiseen ovat esimerkiksi innovoinnin tukeminen, yhteyksien parantaminen ja yrittäjyyteen kannustaminen. (Kallio ym. 2011.)

Kansallisilla ESR-ohjelmilla autetaan talouden muutosten ennakkoinnissa ja niihin sopeutumisessa. Näin pyritään lisäämään työpaikkoja ja parantamaan niiden laatua. Painopisteinä ovat erityisesti heikoimmin kehittyneet alueet, kuten haja-asutusalueet, rajaseudut, ja muut kehityksen kannalta haasteelliset alueet. (ESR-ohjelma 2011.)

Rahoitusta voivat hakea oikeustoimikelpoiset yritykset ja yhteisöt. Näitä ovat esimerkiksi oppilaitokset, tutkimuslaitokset, kunnat ja seutukunnat. Hankkeessa täytyy olla mukana myös muuta rahoitusta EU:n rahoituksen lisäksi. Rahoituksen hakeminen EAKR- ja ESR-hankkeisiin tapahtuu EURA2007-rahastojen hallintajärjestelmän kautta. ESR-hankkeita hallinnoivat ELY-keskukset, joiden ohjeiden mukaan rahoitusta haetaan. ESR-hankkeiden rahoituksen haku on käynnissä ajoittain. EAKR-hankkeita hallinnoivat maakuntaliitot, ja niiden rahoitushaku on jatkuvasti auki. (Hakijalle 2011.)

Tuen saaja on velvollinen raportoimaan seurantatiedot rahoittajalle puolivuositain. Hankkeen loputtua siitä laaditaan myös loppuraportti, missä kuvataan hankkeen toimintaa ja tuloksia. Raportointi on hankkeessa ensiarvoisen tärkeää, sillä ilman riittäviä raportteja hanketuki voidaan periä takaisin. Rakennerahastoista annettava tuki maksetaan hankkeelle jälkikäteen erillisen maksatushakemuksen mukaan. Maksatushakemuksessa hankkeen todelliset kustannukset tulee esittää tavallisesti kokonaisuudessaan. (Ohjeistusta hankkeiden toteuttajille 2011.)

Seuraava ohjelmakausi alkaa vuonna 2014. Ohjelmakauden tavoitteena tulee jatkumaan yritystoiminnan edistäminen, innovointi, ja uutena asiana energiatehokkuuteen sekä uusiutuvaan energiaan keskittyminen. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus 0275/2011.) Kansallista rakennerahasto-ohjelmaa ollaan valmistelemassa, ja se valmistuu alkukesästä 2013 (EU:n rakennerahastojen investointi... 2012). Lisää tietoa EU-rahoituksesta on liitteessä 1.

4.2.2 Leader-rahoitus

Euroopan unionin alueella toimii noin 2500 maaseudun kehittämissyödistystä eli leader-toimintaryhmää. Suomessa näitä ryhmiä on 56. Leader-toimintaryhmän tarkoituksena on vahvistaa maaseudun kilpailukykyä ja lujittaa julkisen hallinnon sekä kansalaisten yhteistyötä. Toiminnan kulmakivinä ovat paikallisuus, oma-aloitteisuus ja verkostoituminen. Toimintaryhmien hallitukset muodostetaan siten, että edustettuina ovat tasapuolisesti sekä maaseudun asukkaat että kuntien, elinkeinoelämän ja järjestöjen edustajat. Ryhmät saavat käyttöönsä vuosittain julkista rahaa maa- ja metsätalousministeriöltä, jolla ne rahoittavat valitsemansa hankkeet toiminta-alueellaan. (Leader-toimintaryhmät 2011.) Julkinen raha on peräisin Euroopan Unionin maaseuturahaston Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmasta 2007–2013. Leader-ryhmiä kouluttaa ja valvoo maaseutuvirasto. (Leader-toimintaryhmät 2007–2013 2010.)

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaan tavoitteisiin kuuluu kuluvalle ohjelmakaudella elinvoimaisen ja toimivan maaseudun säilyminen, ympäristön tilan parantaminen sekä uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käytön varmistaminen. Tarjottavia tukia ovat esimerkiksi yritystoiminnan tuet, joita on saatavilla esimerkiksi yritysten perustamiseen, kehittämiseen ja laajentamiseen sekä ensimmäisten vieraiden työntekijöiden palkkaamiseen. Muita tukimahdollisuuksia ovat hanketuet, joiden avulla voidaan tehdä selvityksiä ja valmistautua tulevaisuuden muutoksiin esimerkiksi yritystoimintaa kehittämällä. Hankkeita voivat olla myös erilaiset kehittämis- ja investointihankkeet sekä koulutus- ja tiedonvälityshankkeet. (Maaseuturahasto 2010.)

Yritystukea voivat hakea mikroyritykset, hanketukea yksityis- tai julkisoikeudelliset yhteisöt tai säätiöt ja ympäristötukea rekisteröidyt yhteisöt (Leader-toimintaryhmän kautta haettavat tuet 2009). Rahoitettavien hankkeiden tulee olla paikallisen leader-ryhmän maaseudun kehittämissuunnitelman tavoitteiden mukaisia (Leader-toimintaryhmät 2007–2013 2010). Tukea haetaan maaseutuviraston vahvistamalla lomakkeella joko ELY-keskukselta tai toimintaryhmän rahoitusta haettaessa toimintaryhmältä. Päätöksen tuen myöntämisestä tekee ELY-keskus. (Maaseudun hankkeiden rahoitus 2012.) Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että hankkeessa on laadittu asianmukainen hankesuunnitelma, missä kuvataan esimerkiksi hakijaa, hankkeen sisältöä ja tavoitetta, toteutustapaa, toimenpiteitä, kustannuksia, rahoitusta ja

tiedotusta. Hankkeiden maksatukseen on myös olemassa omat, maaseutuviraston vahvistamat lomakkeet.

Seutuverkkojen kannalta mielenkiintoisin tuen muoto on maaseudun hanketuki -osion yleishyödyllisten investointihankkeiden rahoitus. Tukea on mahdollista saada melko kattavasti sekä aineettomiin että aineellisiin kustannuksiin. Saatavan tuen määrä on toimenpiteestä ja kustannuksista riippuen enintään 75% hankkeen tukikelpoisista kustannuksista. (Yleishyödyllinen investointihanke 2010.)

Hankkeelle myönnetään tukea tietty osuus hankkeen kokonaiskustannuksista. Tukea voidaan maksaa tukimuodosta riippuen 75–100% hankkeen kokonaiskustannuksista. (Leader-toimintaryhmän kautta haettavat tuet 2009.) Lisää tietoa leader-rahoituksessa on liitteessä 2.

4.2.3 Muut seutuverkkoja rahoittavat tahot

Seutuverkkojen toimintaa ja investointeja rahoittavat aikaisemmin mainittujen lisäksi myös muut tahot, mutta niiden merkitys on pienempi kuin EU-lähtöisten rahoitusten. Merkityksellisimpiä muista ulkopuolisista rahoittajista ovat kunnat ja pankit. (Åkerberg 2012c.)

Finnvera ei suoranaisesti rahoita uuden seutuverkon rakentamista, mutta sen rahoitusta on mahdollista käyttää esimerkiksi toimitilojen, laitteiden tai tuotantovälineiden hankkimiseen (Finnvera lyhyesti 2012). Pankit rahoittavat myös seutuverkkojen toimintaa tarjoamalla lainoja sekä verkkotoimijoille että heidän asiakkailleen. Vakuutena toimivat tavallisesti osuuskuntamuotoisilla seutuverkoilla valmis verkko ja asiakkailla heidän valokuituliittymänsä. (Åkerberg 2012d.) Lisää tietoa muista rahoittajista ja seutuverkkojen tulorahoituksesta on liitteessä 3.

4.3 Seutuverkkojen kokemuksia rahoituksesta

Kaikkien haastateltujen seutuverkkojen toimintaan on ainakin jossain vaiheessa käytetty ulkopuolista rahoitusta (Kaunisto 2012; Kitinoja 2012; Samppala 2012; Storhannus

2012). Käytetty rahoitus on ollut peräisin joko ELY-keskuksilta (entisiltä TE-keskuksilta), leader-ryhmiltä, pankeilta tai kunnilta. ELY-keskuksien ja leader-ryhmien rahoitus on ollut peräisin Euroopan unionin rahastoista ja pankkien rahoitus on ollut lainaa. Kunnat ovat tukeneet seutuverkkoja osallistumalla kehityshankkeisiin ja takaamalla pankkilainoja. Seutuverkkojen toiminnan vakiintuessa kuntien takausta ei välttämättä tarvita, vaan lainan vakuutena toimii seutuverkko.

Vieraan pääoman käyttökohteet seutuverkoissa

Ulkopuolista rahoitusta on käytetty kaikkien haastateltujen seutuverkkojen mukaan vähintään verkon rakennusvaiheessa. Osa toimijoista investoi tällä hetkellä ainoastaan tulorahoituksella, mutta muut käyttävät hankkeesta riippuen myös ulkopuolista rahoitusta. Yksittäisiä hankkeita tarkastellessa ELY-keskuksen tarjoaman avustuksen osuus on haastateltujen henkilöiden mukaan ollut hankkeesta ja seutuverkosta riippuen 15–45%. EAKR:sta lähtöisin olevan rahoituksen osuus on ollut noin 30% ja leaderin rahoittama osuus 40-50%. Loppuosa hankkeista on rahoitettu joko pankkilainalla tai tulorahoituksella.

Hakuprosessi

Hakuprosessiin on saatu apua rahoittajilta ja muilta seutuverkoilta sekä hankkeilta. Haastatellut henkilöt kuitenkin korostivat, että hakemus liitteineen pitää tehdä itse, mutta vastauksia ja neuvontaa hakuprosessissa mahdollisesti esiintuleviin kysymyksiin saadaan rahoittavilta tahoilta.

Haettua rahoitusta on myös yleensä saatu. Yhdessä tapauksessa seutuverkon toiminnan alkupuolella rahoitusta ei myönnetty. Syyksi haastateltu henkilö epäili sitä, että rahoittaja oli jo aiemmin myöntänyt rahoitusta hankkeeseen, eikä halunnut myöntää enempää rahoitusta samaan tarkoitukseen. Syynä saattoi olla myös se, että rahoitusvarat oli siltä vuodelta jo käytetty.

Rahoituksen käytön organisointi

Rahoituksen käsittelyä varten on seutuverkoissa luotu oma kustannuspaikka. Yksi haastatelluista kertoi, että on kannattavaa luoda tilikarttaan samannimiset tilit kuin rahoituspäätöksessä on, sillä se helpottaa rahoituksen käytön tarkkailua. Esimerkkinä mainittiin, että tilikarttaan kannattaa myös luoda tilit kustannuksille, joille ei ole saatu rahoitusta, sillä se helpottaa hankkeen kokonaiskustannusten tarkkailua. Joissain

tapauksessa oma kustannuspaikka on luotu jo ennen myönteisen rahoituspäätöksen saapumista, koska hanke on päätetty tehdä joka tapauksessa riippumatta siitä, saadaanko siihen rahoitusta vai ei.

Rahoituksen raportointi

Rahoituksen raportointi kulkee seutuverkoissa joko hallituksen tai toimitusjohtajan kautta. Seutuverkon koosta riippuen palkkalistoilla saattaa olla hankkeisiin nimettyjä projektipäälliköitä, joiden kautta raportointi kulkee hallitukselle tai toimitusjohtajalle ja jotka esimerkiksi tarkastavat hankkeessa syntyneet laskut. Projektipäällikkö myös tekee rahoitushakemukset ja maksatushakemukset. Lopullinen kulujen hyväksyminen hallituksen tai toimitusjohtajan hyväksymisen jälkeen tapahtuu rahoittajalla.

Vieraan pääoman sijoittuminen kirjanpidossa

Ulkopuolinen rahoitus näkyy seutuverkkojen kokemuksen mukaan kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä taseessa, ja siten pienentää tasearvoa ja saattaa heikentää yrityksen arvoa tietyissä arvonmäärittelyissä. Kehityshankemenot, joissa tuotoksena ei ole mitään fyysistä tuotetta, näkyvät tuloslaskelmassa kuluna. Keskeneräiset investointihankkeet näkyvät taseessa keskeneräisissä hankkeissa, mutta niiden palkkakulut aktivoidaan tuloslaskelmaan.

Rahoitusprosessin huomionarvoisia seikkoja

Verrattaessa rahoittajien ohjeita seutuverkkojen kokemuksiin rahoitusprosesseista huomattiin niiden yhteneväisyys. Toimittaessa rahoittajien ohjeiden mukaan rahoitusta on myös yleensä saatu. Haastateltuja verkkoyhteisöjä yllätti aluksi raportoinnin seikkaperäisyys, mutta siihen on rutinoitunut ajan kuluessa. Seutuverkot korostivat sitä, että vaikka rahoitushakemukset täytyykin tehdä itse, haastaviin kysymyksiin saa neuvontaa rahoittajilta. Muutenkin kehoitettiin ryhtymään rohkeasti toimeen, apua saa aina joko toisilta verkkoyhteisöiltä tai rahoittajilta. Lisää seutuverkkojen rahoituskokemuksia on liitteessä 4.

5 SEUTUVERKKOJEN LASKENTATOIMI

5.1 Laskentatoimen toteutus yrityksissä

Neilimo ja Uusi-Rauva (2005, 13) määrittelevät yrityksen laskentatoimen seuraavasti:

Yrityksen laskentatoimi voidaan määritellä suunnitelmalliseksi toiminnaksi, jonka tehtävänä on kerätä ja rekisteröidä yrityksen toimintoja kuvaavia arvo- ja määrälukuja sekä laatia niihin perustavia raportteja ja laskelmia yritysjohton, rahoittajien ja muiden sidosryhmien yrityksen taloutta koskevan päätöksenteon tueksi. (Neilimo & Uusi-Rauva 2005, 13.)

Laskentatoimen tehtävänä on siis tukea yrityksen päätöksentekijöitä tarjoamalla tietoa valintojen tueksi. Toisaalta laskentatoimen tehtävänä on myös tiedottaa raportoimalla yrityksen sidosryhmiä yrityksen toiminnasta ja siitä, miten se on toimissaan menestynyt. (Suomala, Manninen & Lyly-Yrjänäinen 2011, 9.)

Laskentatoimi jaetaan kahteen osa-alueeseen, rahoittajien laskentatoimeen ja johdon laskentatoimeen (kuva 2). Rahoittajien laskentatoimessa eli ulkoisessa laskentatoimessa yritystä tarkastellaan rahoittajien ja muiden sidosryhmien näkökulmasta, johdon laskentatoimessa eli sisäisessä laskentatoimessa tuotetaan erityisesti yritysjohton tarpeita vastaavaa tietoa.

Kirjanpito	Budjetointi	Laskelmat	Muut
Kirjanpito	Osabudjetit	Kustannuslaskelmat	Mittaristot
Ostoreskontra	Tulosbudjetti	Investointilaskelmat	Palkitseminen
Myyntireskontra	Tase-ennuste		
Tilinpäätös	Kassabudjetti		
Tunnusluvut			

KUVA 2. Laskentatoimen osa-alueet

Laskentatoimi voidaan eri kokoisissa yrityksissä hoitaa monin eri tavoin. Pienten yritysten henkilökunnan määrä on rajattua, jolloin talousalan osaamista ei välttämättä ole riittävästi. Tässä tapauksessa laskentatoimien prosessien ulkoistaminen lienee kannattavaa, sillä huonosti hoidettu laskentatoimi saattaa myöhemmin johtaa ongelmiin esimerkiksi verottajan kanssa. Isommissa yrityksissä talousosastoille voidaan palkata enemmän henkilökuntaa, jolloin iso osa laskentatoimestakin voidaan tehdä yrityksen sisällä. Tärkeintä yrityksille kokoluokasta riippumatta on kuitenkin se, että yrityksen johdolle ja sidosryhmille tuotetaan oikeanlaista ja riittävää informaatiota yrityksen tilasta.

5.2 Pienten yritysten laskentatoimi

Pienetkin yritykset tarvitsevat laskentatoimea yrityksensä jokapäiväisessä toiminnassa. Seuraavassa kappaleessa tutustutaan lähemmin sisäiseen ja ulkoiseen laskentatoimeen pienten yritysten näkökulmasta, jonka jälkeen tarkastellaan seutuverkkojen johdon laskentatoimen prosesseja ja rahoittajien laskentatoimen prosessien organisointia.

5.2.1 Sisäinen laskentatoimi

Laskentatoimen tehtävänä on tuottaa luotettava ja merkityksellinen perusta toiminnalle ja päätöksenteolle (Ikäheimo ym. 2009, 12–13). Johdon laskentatoimen tehtävänä onkin Ikäheimon ym. (2009, 131) mukaan tuottaa materiaalia sitä tarvitseville kohderyhmille, mutta erityisesti johdolle. Laskentatoimeen kuuluu tiedon kokoamista, hallitsemista ja analysointia sekä niistä jalostetun tiedon viestimistä. Perinteisiä johdon laskentatoimen prosesseja yrityksessä ovat budjetoinnin lisäksi strateginen suunnittelu ja toteutumien arviointi sekä mahdollinen palkitseminen. (Ikäheimo ym. 2009, 130.)

Budjetointi on tärkeä osa yrityksen laskentatoimea. Pääbudjetteja ovat tulosbudjetti, tase-ennuste ja rahoitusbudjetti (Budjetointi ja investoinnit 2012). Budjettien laatiminen ei ole pakollista, mutta rahan riittävyyden ennustamisen vuoksi kannattavaa. Neilimo ja Uusi-Rauva (2005, 230) toteavat budjetin olevan pitkän tähtäimen talousjohtamisprosessin keskeisin instrumentti. Budjetoinnin avulla asetetaan yritystoiminnan tavoitteet, toteutetaan budjetissa määritellyjä toimenpiteitä ja

tarkkaillaan budjetissa asetettujen tavoitteiden toteutumista. Pääbudjettien laatiminen aloitetaan laatimalla osabudjetit, joita ovat esimerkiksi myyntibudjetti ja markkinointibudjetti. (Budjetointi ja investoinnit 2012.)

Tarvittaessa tehtäviä laskentatoimen tehtäviä ovat erilaiset investointi- ja kustannuslaskelmat. Investointilaskelmilla on yrityksen toiminnassa merkittävä rooli, sillä väärään aikaan tehty vääränlainen investointi voi kaataa koko yrityksen, mutta toisaalta oikea-aikainen investointi voi vaikuttaa positiivisesti yrityksen tulevaisuuteen hyvin pitkän ajan. Investointi on myös yleensä kertaluonteinen, mutta toimintaympäristö saattaa muuttua hyvinkin nopeasti, jolloin merkittävän investoinnin ajoitus on tärkeää. Tulevaisuus on kuitenkin epävarmaa ja vaikeasti ennustettavissa olevaa, eikä trendien jatkuvuuteenkaan voi luottaa. (Neilimo & Uusi-Rauva 2005, 206–207; Suomala ym. 2011, 152.) Investointilaskelmissa tarkastellaan tavallisesti investointiprojektien edullisuutta pitkän ajanjakson kuluessa. Samalla arvioidaan investointien riskejä ja kannattavuus- ja rahoitusvaikutuksia. (Neilimo & Uusi-Rauva 2005, 39.)

Neilimo ja Uusi-Rauva (2005, 46) toteavat, että ” – – kustannuksilla on johdon laskentatoimessa keskeinen asema: ne tulee tuntea, jotta toiminnan kannattavuus ja taloudellisuus voidaan selvittää”. Kustannuslaskennan tavoitteena on pyrkiä tuottamaan tietoa tuotannon suunnittelun avuksi. Sen on tarkoitus vastata kysymykseen, mitä tuotteen valmistus maksaa. Toimiva ja tarkka kustannuslaskujärjestelmä tukee yrityksen taloudenohjausta. (Neilimo & Uusi-Rauva 2005, 37.) Hinnoitteluperiaatteita on Neilimon ja Uusi-Rauvan (2005, 185) mukaan useita: Kustannusperusteisuus tukeutuu kustannuslaskennan tietoihin, markkinaperusteinen markkinahintatasoon ja kannattavuusperusteinen kustannuslaskentaan ja yrityksen tuotteelle tai palvelulle asettamaan kannattavuustavoitteeseen. Ikäheimon ym (2009, 135) mukaan kustannuslaskenta muodostaa yrityksen johdon laskentatoimen perustan.

5.2.2 Ulkoinen laskentatoimi

Yrityksen laskentatoimeen kuuluu perinteisesti monia osa-alueita, joita kaikkia ei tarvitse tai edes kannata jokaisessa yrityksessä toteuttaa. Ainut pakollinen laskentatoimen osa-alue on kirjanpito: Kirjanpitolain mukaan jokainen, joka harjoittaa

liike- tai ammattitoimintaa, on tästä toiminnastaan kirjanpitovelvollinen (Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336).

Neilimo ja Uusi-Rauva (2005, 13) kertovat ulkoisen laskentatoimen perustuvan yrityksen kirjanpidon tietojärjestelmään, ja sen päädokumentin olevan tilinpäätös. Tilinpäätökseen kuuluva tuloslaskelma sisältää tiedon tilikauden voitosta tai tappiosta, ja tase antaa laskelman yrityksen varoista ja veloista ja rahan käytöstä ja sen lähteistä. Kirjanpidon ohella jokapäiväisiin laskentatoimen tehtäviin kuuluu tavallisesti osto- ja myyntireskontran hoitaminen.

Ulkopuoliset rahoittajat vaativat tavallisesti raportin siitä, mihin heidän antamaansa rahoitusta on yritystoiminnassa ja hankkeissa käytetty. Erilaiset ulkopuoliset rahoittajat vaativat raporteilta erilaisia asioita, jotka saattavat haastattelujen perusteella olla hyvinkin seikkaperäisiä.

5.3 Taloushallinto tarkastelluissa seutuverkoissa

Tarkastelluista seutuverkoista puolet on ulkoistanut kokonaisuudessaan laskentatoimen perusprosessinsa, yksi tekee laskentatoimensa kokonaan itse ja yksi osittain yhdessä tilitoimiston kanssa siten, että seutuverkossa tositteet tiliöidään sekä hoidetaan reskontrat, mutta muut asiat hoidetaan tilitoimistossa (Kaunisto 2012; Kitinoja 2012; Samppala 2012; Storhannus 2012).

Taloushallinnon prosessit ulkoistaneilla seutuverkoilla tilitoimisto on ollut käytössä toiminnan alusta lähtien. Ulkoistamiseen on päädytty joko aikaisempien hyvien kokemusten tai perustamisvaiheessa mukana olleiden tilitoimistoihin kontakteja omaavien henkilöiden kautta, jolloin ajatus ulkoistamisesta on tuntunut luonnolliselta. Alkuvaiheessa hallitus on myös vain saattanut päättää toiminnan ulkoistamisesta ilman taustalla olevaa kokemusta tai tilitoimistoyhteyksiä. Seutuverkon perustaminen on saattanut tapahtua talkoovoimin, jolloin ketään ei vielä ollut palkkalistoilla, eikä siten voinut laskentatoimeaa hoitaa.

Tilitoimistoihin ollaan pääsääntöisesti oltu tyytyväisiä. Yhdessä tapauksessa tilitoimistoa on jouduttu vaihtamaan, mutta tässä tapauksessa vaihtaminen on kannattanut, sillä asiat hoituvat haastatellun henkilön mukaan nyt moitteettomasti.

Tilitoimistot tuottavat verkkoyhteisöille materiaalia hyvin laajasti. Paperityö hoidetaan yhdessä tapauksessa hyvin kokonaisvaltaisesti, samoin kuin alv- ja vuosi-ilmoitukset. Seutuverkot saavat tilitoimistoilta esimerkiksi laskujen maksuraportteja ja kuukausiraportteja. Tilitoimistot tekevät myös tilinpäätöksiä. Erityisen tärkeäksi koetaan laskujen maksuseuranta, tilinpäätösmateriaali ja verottajan kanssa toimiminen sekä talousneuvonta.

Seutuverkkojen talousosastojen henkilöstö suosittelee muille toimijoille tilitoimiston käyttöä. Plussana mainitaan tilitoimistojen henkilökunnan ammattitaito ja ajantasainen kirjanpitolain tuntemus sekä verotus- ja alv-osaaminen. Yksi haastatelluista otti esiin sen, että tilitoimiston käyttö tulee halvemmaksi verrattuna taloushenkilöstön vuosittaiseen täsmäkouluttamiseen. Esimerkkinä mainittiin ProCountor-niminen taloushallinnon ohjelmisto, missä seutuverkko voi itse hoitaa esimerkiksi osto- ja myyntireskontraa ja hyväksyä laskut sekä koostaa itse tarvitsemiaan raportteja. Ulkopuolisen avun lisäksi on myös hyödyksi, jos seutuverkon henkilökunnalla on kokemusta laskentatoimen prosesseista.

Laskentatoimen osittain tai kokonaisuudessaan itse hoitavien toimijoiden henkilökuntaan kuuluu yksi henkilö. Koulutustaustanaan hänellä on kaupallinen koulutus, mutta ei varsinaista laskentatoimen koulutusta. Kyseisiä tehtäviä hän on päättänyt tekemään puolivahingossa. Koulutusta hän on saanut tehtäviinsä kirjanpidon räätälöidyltä kursseilta. Henkilön tehtäviin kuuluvat taloushallinnon perusprosessit, eli kirjanpito ja osto- ja myyntireskontrat. Seutuverkon käytössä on taloushallinnon ohjelmistoja, joiden käyttöön on saatu puhelinkoulutusta. Käytössä oleviin ohjelmistoihin ei olla kovin tyytyväisiä, ja seutuverkossa etsitäänkin tällä hetkellä parempaa, kokonaisvaltaista ohjelmistoa. Laskentatoimen hoitaminen itsenäisesti koetaan rutiininomaisena, mutta osittain kuitenkin haastavana. Haastaviksi koetaan esimerkiksi ennustaminen ja nykytilan kartoitus.

Haastattelujen ja SWOT-analyysin perusteella (kuva 3) voidaan todeta, että taloushallinnon prosessien ainakin osittain ulkoistaminen on kannattavaa. Positiivisia

puolia ovat tilitoimistojen ammattitaito ja sen ajankohtaisuus sekä verkkoyhteisöille ulkoistamisesta johtuvien rakenteiden keventymisestä koituvat säästöt. Yhteistyö voi myös ajan kuluessa muuttua hyvin hedelmälliseksi.

Taloushallinnon ulkoistamisen vahvuuksia voidaan kehittää edelleen käyttämällä tilitoimistojen tietotaitoa ja osaamisen ajankohtaisuutta hyväksi. Seutuverkko pystyy hyvän kumppanin avustuksella keskittymään täysin omaan osaamiseensa, mutta ideaalitulanteessa pystyy käyttämään tilitoimiston asiantuntijuutta laajasti hyväksi.



KUVA 3. SWOT-analyysi laskentatoimien prosessien ulkoistamisesta

Mahdollisuutena on oikeiden rakenteiden löytäminen, jonka avulla voidaan säästää kustannuksista. Erityisesti hyvin pienet seutuverkot eivät tarvitse monimutkaisia rakenteita, vaan niitä voidaan karsia ajan mittaan sopivien prosessien löytyttyä. Tämä säästää sekä seutuverkon että tilitoimiston resursseja.

Heikkouksia ja potentiaalisia uhkia ovat laskentatoimen irrallistuminen verkkoyhteisön toiminnasta ja mahdolliset ongelmat tilitoimiston kanssa. Lisäksi, mikäli seutuverkon

henkilökunnalla ei ole kokemusta laskentatoimen prosesseista, tilitoimiston tarjoamaa materiaalia ei välttämättä osata käyttää hyödyksi yrityksen toiminnassa.

Esiin tulleita heikkouksia voidaan korjata pitämällä tiiviisti yhteyttä tilitoimiston kanssa ja tutustumalla syvällisesti tilitoimiston tuottamaan materiaaliin. Vaikka taloushallinto olisi ulkoistettu kokonaan, seutuverkon johdon tulisi olla kuitenkin tietoinen miten käytännössä taloushallintoa hoidetaan. Mikäli johdolla ei ole kokemusta taloushallinnosta, suosittelisin esimerkiksi kirjanpidon ja tilinpäätöksen peruskurssien suorittamista, sillä syvällisempi ymmärrys taloushallinnosta auttaa verkkoyhteisöä toimimaan tehokkaammin ja kannattavammin. Tällöin saadaan myös enemmän irti tilitoimistojen tuottamasta materiaalista ja pystytään puuttumaan mahdollisiin epäkohtiin välittömästi. Jos yhteistyö tilitoimiston kanssa ei toimi toivotusti, ongelmat kannattaa selvittää pikaisesti. Tilitoimistoja on olemassa monenlaisia, joten sopivan yhteistyökumppanin etsimiseen kannattaa käyttää aikaa.

Itse tekemisen (kuva 4) positiiviseksi puoliksi voidaan mainita se, että pystytään luomaan omaan käyttöön sopivat prosessit ja tuottamaan tarvittavaa tietoa. Taloustiedot



KUVA 4. Laskentatoimen prosessien itse tekemisen SWOT-analyysi

ovat lisäksi koko ajan käytettävissä, eikä niitä tarvitse odottaa tilitoimistolta. Taitavan ja kokeneen taloushallinnon henkilöstön käsittelyssä taloushallinnosta saatetaan pystyä luomaan omanlaisensa, seutuverkon toimintaan kiinteästi integroitunut osa, jossa ei ole ylimääräisiä osa-alueita.

Heikkouksia itse tekemisessä on osaamisen ja resurssien puute erityisesti pienten toimijoiden keskuudessa. Lisäksi erilaiset täsmäkoulutukset kuten verokoulutus ja alv-koulutus ovat kalliita. Uhkana tämän takia on, että lainsäädännössä ja muissa laskentatoimen merkityksellisissä asioissa ei pysytä ajan tasalla. Uhaksi saattaa lisäksi muodostua se, että yhteistyö taloushallinnon ohjelmistojen toimittajien kanssa ei toimi halutulla tavalla. Lomat ja sairauslomat voidaan kokea myös uhiksi, mikäli asiantuntevaa sijaista ei ole saatavilla.

Mahdollisia heikkouksia voidaan poistaa palkkaamalla henkilökuntaa, jolla on aikaisempaa kokemusta taloudenpidosta. Toimintaympäristön muuttuessa täsmäkoulutuksia tullaan tarvitsemaan, mutta mikäli henkilökunta on osaavaa, koulutuksia todennäköisesti tarvitsee vähemmän. Resurssien puutetta korjaamaan ratkaisuna voisi olla riittävän henkilökuntamäärän palkkaaminen ja mahdollisesti osan toiminnoista ulkoistaminen tilitoimistoille. Myös seutuverkolle sopivien taloushallinnon ohjelmien hankkiminen on ensiarvoisen tärkeää. Uhkia voidaan poistaa seuraamalla aktiivisesti toimintaympäristön muutoksia ja käyttämällä aikaa sopivan ohjelmistotoimittajan etsimiseen. Lisää tietoa seutuverkkojen ulkoisesta laskentatoimesta on liitteessä 5.

5.4 Sisäinen laskentatoimi tarkastelluissa seutuverkoissa

Kaikissa tarkastelluissa seutuverkoissa tehdään joissain määrin sisäistä laskentaa. Tavallisimpia tehtäviä ovat kustannuslaskenta, investointilaskelmat ja kustannuspaikkaseuranta. Yhdessä tarkastellussa seutuverkossa toimitusjohtajalla ja hallituksella on myös tunnukset taloushallinnon ohjelmistoon, jolloin he voivat käydä hakemassa sieltä raportteja omien mielenkiinnonkohteidensa mukaan. Tunnuslukuja ollaan yhdessä seutuverkossa kehittämässä, mutta muuten tunnuslukuja ei koeta tarpeellisiksi seutuverkkojen pienen koon takia. Sisäistä laskentaa tehdään kehityksessä mukana pysymiseen ja yrityksen jokapäiväiseen toiminnan käyttöön. Pääasiallisesti

sisäistä laskentaa tekevät seutuverkkojen toimitusjohtajat, mutta myös hallitus ja johtokunta.

Budjetteja tarkastelluissa verkkoyhteisöissä laaditaan vaihtelevasti. Perinteisiä pääbudjetteja ei laadita. Erään toimijan mukaan pääbudjettien laatiminen ei ole mielekäästä, sillä seutuverkolla on säännölliset tulot liittymänomistajien maksaman kiinteän hinnan vuoksi. Yksi haastatelluista kertoi, että budjettien merkitys ja tarpeellisuus on tiedossa, mutta resurssien vähyyden takia niitä ei ole tehty. Seutuverkon käyttämässä taloushallinnon ohjelmistossa mahdollisuus budjetointiin kuitenkin olisi.

Seutuverkoissa tehdään kustannuslaskentaa ja investointilaskelmia. Osa haastatelluista toimijoista ei tee kustannuslaskentaa aikaisemmin mainitun palvelujen kiinteähintaisuuden takia. Investointilaskelmia tehdään myös kyseiseen kiinteähintaisuuteen perustuen. Lisäksi katetuottolaskelmia tehdään ja hinnoittelua tehdään taulukkolaskentaohjelmalla. Mittaristoja seutuverkoilla ei ole käytössä. Lisää tietoa seutuverkkojen sisäisestä laskentatoimesta on liitteessä 6.

6 YHTEENVETO

Seutuverkot ovat tavallisesti pieniä, kyläyhteisöjen yhteisvoimin perustamia osuuskuntia, jotka ovat syntyneet halusta kehittää yhteisöjen asuinalueita tarjoamalla asukkaille nopeita valokuituliittymiä. Verkkoyhteisöjen pienestä koosta johtuen perustajilla ei välttämättä ole kokemusta seutuverkon perustamisesta eikä sen hallinnointiin kuuluvasta organisoitumisesta.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa Maakunnan verkonrakennuspalveluiden kehittämishankkeen kohteena olevien aloittavien ja kehittyvien seutuverkkojen käyttöön kokemukseen ja rahoittajien ohjeisiin perustuvaa materiaalia laskentatoimen rakenteista ja organisointitavoista. Toisena tavoitteena oli tuottaa materiaalia seutuverkoille merkittävistä ulkopuolisen rahoituksen lähteistä, rahoituksen käytössä tarvittavista rakenteista ja rahoittajille tapahtuvasta raportoinnista. Tuotettu materiaali on tämän opinnäytetyön liitteenä. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää hankkeessa laadittavaa sähköistä käsikirjaa varten seutuverkkojen parhaat käytännöt laskentatoimen organisointitavoista ja ulkopuolisen rahoituksen lähteistä. Selvitystä varten haastateltiin neljää erilaista verkkoyhteisöä, jotka muodostavat kattavan otannan seutuverkkojen toimintamalleista.

Aloittavien ja olemassa olevien verkkoyhteisöjen hankkeiden rahoittajina toimivat usein Euroopan Unioni ja alueen kunnat yhdessä seutuverkon jäsenten, asiakkaiden ja pankkien kanssa. Eri rahoittajat tarjoavat rahoitusta erilaisiin käyttö- ja investointikohteisiin. Rahoitusta haettaessa on otettava huomioon rahoittajan ohjeet tuen hakemiseksi ja luotava seutuverkkoon rahoituksen käytön hallinnointiin sopivat rakenteet. Hankkeen aikana on myös huomioitava, että rahoitusta käytetään ainoastaan niihin kuluihin mihin sitä on myönnetty. Tuki maksetaan tavallisesti hankkeen päättymisen jälkeen ja siihen on liitettävä mukaan seikkaperäinen selvitys rahoituksen käytöstä.

Rahoituksen hakeminen lähtee tavallisesti käyntiin investointilaskelmista. Investointilaskelmien ja muun sisäisen laskennan tarkoituksena on tuottaa tietoa yrityksen johdolle yrityksen taloudellisesta tilanteesta ja tulevaisuudesta. Laskennan tuloksia voidaan käyttää hyödyksi yrityksen kehittämisessä. Haastatelluissa

seutuverkoissa sisäistä laskentaa ei ole juurikaan tehty investointilaskelmia lukuunottamatta. Pienten yritysten kannalta sisäinen laskentatoimi saattaa tuntua ylimääräiseltä ja resursseja turhaan kuluttavalta, mutta sisäistä laskentaa voidaan tehdä hyvin kevyinkin rakentein. Pienissä yrityksissä esimerkiksi budjettien laatimiseen kuluu vähemmän aikaa isompiin yrityksiin verrattuna. Sisäistä laskentaa enemmän resursseja käytetään seutuverkoissa ulkoisen laskentatoimen tekemiseen.

Seutuverkkojen ulkoinen laskentatoimi voidaan organisoida usealla eri tavalla. Vaihtoehtoja ovat joko kokonaan tai osittain ulkoistaminen sekä se, että laskentatoimi hoidetaan seutuverkossa täysin itsenäisesti. Tärkeintä on kuitenkin löytää verkkoyhteisölle sopivin tapa, oli se sitten mikä tahansa. Eniten positiivisia kokemuksia haastateltujen seutuverkkojen keskuudessa keräsi taloushallinnon joko kokonaan tai osittain ulkoistaminen. Kiitosta saivat erityisesti tilitoimistojen henkilökunnan ajankohtainen osaaminen ja heidän toimittamansa materiaali. Lisäksi positiivisena asiana mainittiin seutuverkon ja tilitoimiston käyttämä yhteinen taloushallinnon ohjelma, josta verkkoyhteisön henkilökunta saa koottua tarvitsemiaan raportteja aina halutessaan. Ulkoinen laskentatoimi on tärkeä osa yrityksen toimintaa ja seutuverkoissa tämä asia on sisäistetty hyvin.

Tässä opinnäytetyössä selvitettiin neljän eteläpohjalaisen ja pohjalaisen seutuverkon kokemuksia rahoituksen ja laskentatoimen organisoimisesta. Otanta oli melko pieni mutta monipuolinen, mutta mahdollisissa seuraavissa tutkimuksissa asiaa voitaisiin tarkastella laajemmin, monipuolisemmin ja syvällisemmin. Tämä tutkimus perustui lähinnä verkkoyhteisöjen henkilökunnan kokemuksiin, mutta seuraavissa tutkimuksissa voitaisiin tutustua syvemmin seutuverkkojen luomiin rakenteisiin sekä saadun rahoituksen käsittelyn että laskentatoimen osalta esimerkiksi vertailemalla käytettyjä taloushallinnon ohjelmia ja tilinpäätöksen rakenteita.

Kehitettävää tarkastelluissa seutuverkoissa löytyi sisäisen ja ulkoisen laskentatoimen osalta. Nämä asiat ovat myös niitä, mihin aloittelevienkin toimijoiden tulisi käyttää resursseja. Rahoituksen kanssa toimiminen oli aluksi tuntunut monesta haastatellusta henkilöstä monimutkaiselta, mutta siihen kuten kaikkeen muuhunkin toimintaan saadaan apua sidosryhmiltä, erityisesti muilta seutuverkoilta. Yhteisöllisyys on erityisesti seutuverkkojen toiminnalta tärkeä asia. Kuten eräs haastateltu henkilö asian ilmaisi: Matkaan vaan! Apua löytyy aina kun sitä tarvitaan.

LÄHTEET

Allmänt om Andelslaget KrsNET. 2012. Luettu 23.7.2012. KrsNET.
http://www.krsnet.fi/svenska/omkrsnet/om_andelslaget/

Budjetointi ja investoinnit. 2012. YritysSuomi. Luettu 17.8.2012.
<http://www.yrityssuomi.fi/web/guest/aihe?aihe=1000024>

ESR-ohjelma. 2011. Rakennerahastot.fi. Luettu 5.6.2012.
http://www.rakennerahastot.fi/rakennerahastot/fi/02_eu_rr_ohjelmat/02_esr/index.jsp

Euroopan alueellinen yhteistyö. 2012. Rakennerahastot.fi. Luettu 15.10.2012.
http://www.rakennerahastot.fi/rakennerahastot/fi/02_eu_rr_ohjelmat/04_alueellinen_yhteistyoe/index.jsp

Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) rahoittaman projektin kuvaus. 2012. Työ- ja elinkeinoministeriö. Luettu 22.5.2012.
<https://www.eura2007.fi/rrtiepa/projekti.php?projektikoodi=A31996>

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus Euroopan aluekehitysrahastoa ja investoinnit kasvuun ja työpaikkoihin –tavoitetta koskevista erityissäännöksistä sekä asetuksen (EY) N:o 1080/2006 kumoamisesta 6.10.2011.

EU:n rakennerahastojen investointi kasvuun ja työpaikkoihin -tavoitteen toimenpideohjelman laatiminen ohjelmakaudella 2014–2020. 2012. Työ- ja elinkeinoministeriö. Luettu 8.6.2012. <http://www.tem.fi>

EU:n rakennerahasto-ohjelmat. 2011. Rakennerahastot.fi. Luettu 8.6.2012.
http://www.rakennerahastot.fi/rakennerahastot/fi/02_eu_rr_ohjelmat/index.jsp

Finnvera lyhyesti. 2012. Finnvera Oyj. Luettu 25.7.2012.
<http://finnvera.fi/Finnvera3/Medialle/Finnvera-lyhyesti>

Fionets klusteri tiedote. 2008. Verkko-osuuskunta Kuuskaista. Luettu 29.5.2012.
<http://www.kuuskaista.com>

Hakijalle. 2011. Rakennerahastot.fi. Luettu 25.6.2012.
http://www.rakennerahastot.fi/rakennerahastot/fi/03_hakijalle/index.jsp

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Keuruu: Otavan kirjapaino.

Holliday, A. 2002. Doing and writing qualitative research. Tronbridge, Wiltshire: The Cramwell Press Ltd.

Ikäheimo, S., Lounasmeri, S. & Walden, R. 2009. Yrityksen laskentatoimi. Juva: Ws Bookwell Oy.

Kallio, S., Kuisma, K., Rauatmaa, K., Romo, A. & Tyynelä, S. EU-rahoituksen opas 2011-2013. Eurooppatietoa Nro 173/2011. Helsinki:Ulkoasiainministeriö, Eurooppatiedotus.

Kaunisto, M. 2012. Hallintopäällikkö. Haastattelu 26.9.2012. Haastattelija Honkola, T. Tampere.

Kinnunen, J., Laitinen, Erkki K., Laitinen, T., Leppiniemi, J. & Puttonen, V. 2007. Avain laskentatoimeen ja rahoitukseen. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336.

Kitinoja, A. 2012. Hallituksen jäsen. Haastattelu 28.8.2012. Haastattelija Honkola, T. Tampere.

Koski, T. 2008. Pk-yrityksen strateginen talousjohtaminen. Lahti: Esa Print Oy.

Kuuskaista on seutuverkkojen edelläkävijä. Julkaistu 15.3.2011. Uhoo-uutiset. Luettu 13.5.2012. <http://www.uhoo.fi/?p=254>

Laajakaista 2015 - Haja-asutusalueiden 100 megan laajakaistahanke. 2012. Viestintäviraston julkaisu. Helsinki: Viestintävirasto. Luettu 10.5.2012. <http://www.ficora.fi/index/saadokset/ohjeet/laajakaista2015.html>

Lauriala, J. 2008. Rahoitusstrategia – modernin rahoitusoikeuden luomat mahdollisuudet. Juva: WS Bookwell Oy.

Leader-toimintaryhmän kautta hankittavat tuet. 2009. Maaseutu.fi. Luettu 25.6.2012. <http://www.maaseutu.fi/fi/index/leader/tuet.html>

Leader-toimintaryhmät. 2011. Maa- ja metsätalousministeriö. Luettu 25.6.2012. http://www.mmm.fi/fi/index/etusivu/maaseudun_kehittaminen/leader.html

Leader-toimintaryhmät 2007-2013. 2010. Maaseutuvirasto. Luettu 25.6.2012. <http://www.mavi.fi/fi/index/maaseudunrahoitus/toimintaryhmat.html>

Leppiniemi, J. 2009. Rahoitus. Helsinki: WSOY.

Liimatainen, J. 2007. Julkisella rahoituksella toteutetun projektin talouden hallinta ja ennakkointi. Liiketalouden koulutusohjelma. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Opinäytetyö.

Lindström, N. Keski-Suomeen rakennetaan kuituverkkoa. 2012. Luettu 13.5.2012. <http://www.kuuskaista.com>

Maaseudun hankkeiden rahoitus. 2012. Maaseutuvirasto. Luettu 25.6.2012. <http://www.mavi.fi/fi/index/maaseudunrahoitus/hanketuet.html>

Maaseuturahasto. 2010. Maaseutuvirasto. Luettu 25.6.2012. <http://www.mavi.fi/fi/index/eutuet/eutukitietoa/maaseuturahasto.html>

Marsh, J. 1995. Laatutyökalut A:sta Ö:hön. Helsinki: Oy Rastor Ab.

Neilimo, K. & Uusi-Rauva, E. 2005. Johdon laskentatoimi. Helsinki: Edita.

Niskanen, J. & Niskanen, M. 2010. Yritysrahoitus. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Ohjeistusta hankkeiden toteuttajille. 2011. Rakennerahastot.fi. Luettu 8.6.2012.
http://www.rakennerahastot.fi/rakennerahastot/fi/03_hakijalle/04_toteuttajalle/index.jsp

Optiset liityntäverkot. 2006. Viestintäviraston asettama valokaapelityöryhmä. Viestintäviraston julkaisuja. Helsinki: Viestintävirasto. Luettu 7.5.2012.
<http://www.ficora.fi/attachments/suomiry/1156442801386/TRaportti012006.pdf>

Rakennerahastostrategia pähkinäkuoressa. 2011. Rakennerahastot.fi. Luettu 8.6.2012.
http://www.rakennerahastot.fi/rakennerahastot/fi/01_rakennerahastotoiminta/01_ohjelmakausi/index.jsp

Samppala, A. 2012. Toimitusjohtaja. Haastattelu 24.8.2012. Haastattelija Honkola, T. Tampere.

Seutuverkko Kuuskaista kehittää valokuituverkkoaan ja laajentaa toimintaansa Keski-suomeen. PON-tekniikan avulla asiakkaille tarjolla Superlaajakaista. 2011. Daimler. Luettu 10.5.2012. <http://www.daimler.fi/ajankohtaista/seutuverkko-kuuskaista-kehittaa-valokuituverkkoaan-ja-laajentaa-toimintaa-keski-suomeen-pon-tekniikan-avulla-asiakkaille-tarjolla-superlaajakaista>

Storhannus, K. 2012. Toimitusjohtaja. Tutkimus seutuverkkojen rahoituksesta ja laskentatoimesta. Sähköpostiviesti. kenneth.storhannus@krsnet.fi. Luettu 17.9.2012.

Suomala, P., Manninen, P. & Lyly-Yrjänäinen, J. 2011. Laskentatoimi johtamisen tukena. Helsinki: Edita Prima Oy.

Suupohjan Seutuverkko Oy. 2012. Suupohjan Seutuverkko Oy. Luettu 13.5.2012.
<http://en.calameo.com/read/00042898053b102857387>

Suupohjan Seutuverkko yrityksenä. 2012. Suupohjan Seutuverkko Oy. Luettu 13.5.2012. <http://www.suupohjanseutuverkko.fi>

Svahn, T. 2008. Bothnia Digital Bridge - a step further. Esitelmä. Tulostettu 1.6.2012 Syfte. 2012. Svenska Stadnätssföreningen. Luettu 1.6.2012.
<http://www.ssnf.org/Om/Stadsnatsforeningen/Syfte/>

Tasapuolinen pääsy – suomalainen open access -malli. 2010. Viestintäviraston asettama open access –pilotityöryhmä. Viestintäviraston julkaisuja. Helsinki:Viestintävirasto. Luettu 7.5.2012.
<http://www.ficora.fi/attachments/suomiry/5oIDVc78k/TRaportti022010.pdf>

Valokaapeli Suomen runko- ja alueverkoissa 2002. 2003. Liikenne- ja viestintäviraston julkaisuja. Helsinki: Liikenne- ja viestintäministeriö. Luettu 13.5.2012.
http://www.lvm.fi/files/20_2003.pdf

Valokuituverkon laajuus. 2012. Suupohjan Seutuverkko Oy. Luettu 13.5.2012.
<http://www.suupohjanseutuverkko.fi/>

Varsinaiset jäsenet. 2012. Suomen Seutuverkot ry. Luettu 13.5.2012.
<http://www.seutuverkot.fi/20jas/>

Verkko-osuuskunta Kuuskaista. 2012. Luettu 7.5.2012. <http://www.kuuskaista.com>

Vilkka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Keuruu: Otavan kirjapaino.

Yleishyödyllinen investointihanke. 2010. Maaseutuvirasto. Luettu 25.6.2012. <http://www.mavi.fi/fi/index/maaseudunrahoitus/hanketuet/yleishyodyllineninvestointihanke.html>

Yleistä Suomen Seutuverkot ry:stä. 2012. Suomen Seutuverkot ry. Luettu 1.6.2012. <http://www.seutuverkot.fi/10yle/>

Åkerberg, E-M. 2012a. Projektipäällikkö. Pari kysymystä opparia varten. Sähköpostiviesti. eetu@kuuskaista.com. Luettu 31.5.2012.

Åkerberg, E-M. 2012b. Projektipäällikkö. Muut rahoituskanavat. Sähköpostiviesti. eetu@kuuskaista.com. Luettu 20.6.2012.

Åkerberg, E-M. 2012c. Projektipäällikkö. Haastattelu 19.7.2012. Haastattelija Honkola, T. Töysä.

Åkerberg, E-M. 2012d. Projektipäällikkö. Viesti 12.10.2012.

LIITTEET

Liite 1. EU-rahoitus – materiaali sähköiseen käsikirjaan

1 (4)

EU-rahoitus yleisesti

EU rahoittaa erilaisia hankkeita rahastojensa kautta. Seutuverkkojen kannalta tärkeimpiä rahastoja ovat alue- ja rakennepoliittiset rahastot, joita ovat Euroopan aluekehitysrahasto EAKR ja Euroopan sosiaalirahasto ESR. EU:lla on olemassa myös koheesiorahasto, jonka avulla tuetaan heikoimmin kehittyneitä EU:n osia, mutta Suomi ei korkean bruttokansantuotteensa takia kuulu tämän rahaston piiriin. Rahastojen fokuspiisteet vaihtelevat kausittain. Tällä hetkellä on käynnissä ohjelmakausi 2007-2013, missä on kolme tavoiteohjelmaa: lähentymis- eli konvergenssitavoite, alueellinen kilpailukyky- ja työllisyystavoite ja Euroopan alueellinen yhteistyötavoite. Suomessa toteutetaan kahta jälkimmäistä ohjelmaa.

Rahastot ja niiden tarkoitus

EAKR:n tarkoituksena on tasoittaa alueellisia kehityseroja. EAKR on jakautunut Suomessa viiteen alueelliseen ohjelmaan, Etelä-, Länsi-, Itä -ja Pohjois-Suomen EAKR-ohjelmiin ja Ahvenanmaan EAKR-ohjelmaan. Alueelliset ohjelmat ovat luoneet omat painopisteensä joita ohjelmakaudella toteutetaan. Painopisteitä ovat Länsi-Suomen EAKR-ohjelmassa uusien yritysten syntyminen, ja jo olemassa olevien yritysten kilpailukyvyyn kehittäminen. Euroopan aluekehitysrahaston tukea voi hakea esimerkiksi innovaatiotoiminnan ja verkostoitumisen edistämiseen, uusien ympäristöteknologioiden kehittämiseen, alueiden saavutettavuuden parantamiseen ja työllisyyttä edistävien hankkeiden toteuttamiseen.

ESR tukee työelämän ja yritystoiminnan kehittämistä lisäämällä osaamista ja ammattitaitoa. Tavoitteina ovat työllistymisen ja työssäpysymisen edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäisy. Tällaisia hankkeita ovat esimerkiksi pitkäaikaistyöttömien ja vajaakuntoisten työllistäminen sekä koulutuksen parantaminen vastaamaan työelämän tarpeita. ESR on jakautunut valtakunnalliseen ja alueellisiin hankkeisiin. Alueelliset hankkeet ovat jakautuneet Etelä-, Itä-, Länsi- ja Pohjois-Suomen ESR-ohjelmiin, joissa toteutetaan alueiden omia työllisyys-, elinkeino- ja osaamisstrategioita.

(jatkuu)

Kumpikin rahasto sisältää erilaisia toimintalinjoja, joita esimerkiksi Länsi-Suomen EARK:ssa on viisi. Näitä ovat yritystoiminnan kehittäminen, innovaatiotoiminnan ja verkostoitumisen edistäminen sekä osaamisrakenteiden vahvistaminen, alueiden saavutettavuuden ja toimintaympäristön parantaminen, suurten kaupunkiseutujen kehittäminen ja tekninen tuki. Seutuverkkojen kannalta kiinnostavin näistä on alueiden saavutettavuuden ja toimintaympäristön parantamisen toimintalinja.

Rahoituksen edellytys

Edellytyksenä EU:n rahoituksen saamiselle on kansallinen rahoitus, eli tukea hakevia hankkeita tulee rahoittaa myös valtion, kuntien ja projektiin osallistuvien yritysten ja organisaatioiden puolelta. Rahoituksen myöntäjinä toimivat hankkeesta riippuen maakuntien liitot, ELY-keskukset ja Finnvera. Rahoittajat sopivat vuosittain mitä toimintalinjaa kukin rahoittaa ja millä osuudella. Tarkemmat tiedot rahoittajien osuuksista löytyvät maakuntien yhteistyöasiakirjasta. Tuen osuus hankkeen rahoituksesta riippuu hankkeen sisällöstä. EU:n ja muun julkisen tuen jälkeen omarahoitteinen osuus on tavallisesti kuitenkin jäänyt hyvin kohtuulliseksi.

Ketkä voivat saada rahoitusta?

Rahoitusta voivat hakea erilaiset organisaatiot, kuten oppilaitokset ja yritykset sekä muut oikeustoimikelpoiset yhteisöt ja niiden yhdistelmät. EU-tuen tarkoituksena on hyödyttää mahdollisimman useaa eri toimijaa ja rakentaa sekä alue- että toimialarajat ylittävää verkostoa.

Miten rahoitusta haetaan?

Sekä EAKR- että ESR-tukea haetaan EURA2007-järjestelmän kautta, josta löytyy yksityiskohtaiset ohjeet hakemuksen täyttämiseen. Tukia hallinnoivat ELY-keskukset ja maakuntien liitot, joiden internetsivuilta löytyy tarkempaa tietoa esimerkiksi hakuajoista ja hakijoilta vaadituista dokumenteista. EURA2007-järjestelmän kautta ei voi hakea ELY-keskusten yritysten tai yritysten toimintaympäristön kehittämisavustuksia, Finnveran lainoja tai Tekesin tutkimus- ja tuotekehitysrahoitusta, vaan niitä tulee hakea suoraan rahoittajalta itseltään.

Miten rahoitus maksetaan?

Tuen hakija voi itse päättää muutamasta vaihtoehdosta millä tavoin tuki maksetaan. Tuki voidaan maksaa kertakorvauksena (lump sum), jolloin tuensaajan ei tarvitse esittää todellisia kustannuksia, vaan maksatus tapahtuu yksityiskohtaisen kustannusarvion perusteella, ja toteamalla hankkeessa syntyneet tulokset. Hankkeita, joille kertakorvaus sopii, ovat julkiselta rahoitukseltaan alle 50 000 euron projektit, jotka ovat luonteeltaan kertaluonteisia, kuten tapahtumanjärjestäminen tai erilaiset selvitykset. Muissa maksatustavoissa hankkeen todelliset kustannukset tulee esittää joko kokonaisuudessaan tai flat rate –menettelyssä, missä osa hankkeen kustannuksista korvataan palkkakustannuksista, osittain. Flat rate eli prosenttiperusteinen kustannusmalli tarkoittaa prosenttiosuutta, missä osa hankkeen kustannuksista korvataan hankkeen palkkakustannuksista. EAKR-hankkeissa flat rate on 20% ja ESR-hankkeissa 17%. Tässä mallissa hanketoteuttajan tulee esittää todellisina vain välittöminä käsiteltävät kustannukset.

Maksaja maksaa tuen erillisen maksatushakemuksen mukaan. EU-tuki maksetaan hankkeelle jälkikäteen, kunta- ja muu julkinen hankkeeseen kuuluva rahoitus voidaan sopia maksettavaksi myös etukäteen.

Miten rahoittajille raportoidaan?

Tuen saaja on velvollinen raportoimaan seurantatiedot rahoittajalle puolivuosittein. Raportointi tapahtuu EURA2007-hallintojärjestelmän kautta. Tuen saaja antaa myös vuoden lopussa jälkimmäisen puolivuotisraportin yhteydessä kumulatiivisen väliraportin EURA2007-järjestelmässä olevien raporttipohjien mukaisesti. Hankkeen loputtua siitä laaditaan myös loppuraportti, missä kuvataan hankkeen toimintaa ja tuloksia. Raportointi on hankkeessa ensiarvoisen tärkeää, sillä ilman riittäviä raportteja hanketuki voidaan periä takaisin. Tuen antaja antaa rahoituksen saajalle yksityiskohtaiset ohjeet raportoinnista rahoituspäätöksen yhteydessä.

Tarkempia tietoja rahoituksen hakuun, ja muistilista rahoituksen hakijalle löytyy Työ- ja elinkeinoministeriön rakennerahastot.fi –portaalista

http://www.rakennerahastot.fi/rakennerahastot/fi/03_hakijalle/index.jsp

Yksityiskohtaiset ohjeet EURA2007-järjestelmän käyttöön löytyvät kyseiseltä sivulta, kohdasta Käyttöohjeet <https://www.eura2007.fi/hakija/login.jsp>

Maakunnan yhteistyöasiakirja löytyy Etelä-Pohjanmaan liiton sivuilta, http://www.epliitto.fi/upload/files/EP_MYAK_2012_2013_10012012_yhd.pdf

Maakuntien liitoilla tarjolla olevan EU-rahoituksen ohjeet löytyvät liiton sivuilta, esimerkiksi http://www.epliitto.fi/?page=hakeminen_ohjeet_eu

ELY-keskuksien ohjeet heidän kauttaan haettaville EU-rahoituksille löytyvät ELY-keskuksien sivuilta, esimerkiksi <http://www.ely-keskus.fi/fi/ELYkeskukset/EtelaPohjanmaanELY/EUrahoitus/Sivut/default.aspx>

Lisää tietoa kustannusmalleista löytyy rakennerahastot.fi-portaalista http://www.rakennerahastot.fi/rakennerahastot/fi/03_hakijalle/03_hakijalle/index.jsp

Maaseudun kehittämisyhdistykset

Leader-toimintaryhmän tarkoituksena on vahvistaa maaseudun kilpailukykyä, ja lujittaa julkisen hallinnon ja kansalaisten yhteistyötä. Toiminnan kulmakivinä ovat paikallisuus, oma-aloitteisuus ja verkostoituminen. Ryhmät saavat käyttöönsä vuosittain julkista rahaa maa- ja metsätalousministeriöltä, jolla ne rahoittavat valitsemansa hankkeet toiminta-alueellaan. Leader-ryhmiä kouluttaa ja valvoo maaseutuvirasto. Julkinen raha on peräisin Euroopan Unionin maaseuturahaston Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmasta 2007-2013.

Kehittämisohjelman sisältö

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman tavoitteisiin kuuluu kuluvalle ohjelmakaudella elinvoimaisen ja toimivan maaseudun säilyminen, ympäristön tilan parantaminen ja uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käytön varmistaminen. Tarjottavia tukia ovat esimerkiksi yritystoiminnan tuet, joita on saatavilla esimerkiksi yritysten perustamiseen, kehittämiseen ja laajentamiseen sekä ensimmäisten vieraiden työntekijöiden palkkaamiseen. Muita tukimahdollisuuksia ovat hanketuet, joiden avulla voidaan tehdä selvityksiä ja valmistautua tulevaisuuden muutoksiin esimerkiksi yritystoimintaa kehittämällä. Hankkeita voivat olla myös erilaiset kehittämis- ja investointihankkeet sekä koulutus- ja tiedonvälityshankkeet.

Kuka voi hakea rahoitusta?

Yritystukea voivat hakea mikroyritykset, hanketukea yksityis- tai julkisoikeudelliset yhteisöt tai säätiöt ja ympäristötukea rekisteröidyt yhteisöt (Leader-toimintaryhmän kautta haettavat tuet 2009). Rahoitettavien hankkeiden tulee olla paikallisen leader-ryhmän maaseudun kehittämissuunnitelman tavoitteiden mukaisia (Leader-toimintaryhmät 2007-2013 2010).

Tukea haetaan maaseutuviraston vahvistamalla lomakkeella joko paikalliselta ELY-keskukselta tai toimintaryhmän rahoitusta haettaessa toimintaryhmältä. Päätöksen tuen myöntämisestä tekee ELY-keskus (Maaseudun hankkeiden rahoitus 2012).

Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että hankkeessa on laadittu asianmukainen hankesuunnitelma, missä kuvataan esimerkiksi hakijaa, hankkeen sisältöä ja tavoitetta, toteutustapaa, toimenpiteitä, kustannuksia, rahoitusta ja tiedotusta. Hankkeiden maksatukseen on myös olemassa omat, maaseutuviraston vahvistamat lomakkeet. Hakuprosessiin saa apua leader-ryhmältä, mutta aluksi hakijan täytyy tehdä alustava suunnitelma tuen käytöstä, hankkeen kuluista, rahoittajista ja aikataulusta

Hakemuksen saavuttua toimintaryhmän hallitus käsittelee hakemuksen ja antaa siitä lausuntonsa. Prosessissa eteenpäin pääsevät ne hankkeet, jotka parhaiten toteuttavat leader-ryhmän laatimaa maaseudun kehittämissuunnitelmaa. Leader-ryhmä toimittaa hakemuksen käsittelyn jälkeen ELY-keskukseen, joka tarkistaa hankkeen laillisuuden ja tekee hankkeesta virallisen päätöksen. Mikäli leader-ryhmä on puoltanut hanketta, hyväksyy ELY-keskuskin hankkeen yleensä, mikäli se ei ole lainvastainen. Hankkeen toteuttamisen voi aloittaa ELY-keskuksen hyväksyvän päätöksen jälkeen (Hakuprosessin kulku 2010).

Seutuverkkojen kannalta mielenkiintoisin tuen muoto on maaseudun hanketuki -osion yleishyödyllisten investointihankkeiden rahoitus. Tukea on mahdollista saada melko kattavasti sekä aineettomiin että aineellisiin kustannuksiin. Saatavan tuen määrä on toimenpiteestä ja kustannuksista johtuen enintään 75% hankkeen tukikelpoisista kustannuksista.

Saatavan tuen määrä

Hankkeelle myönnetään tukea tietty osuus hankkeen kokonaiskustannuksista. Tukea voidaan maksaa tukimuodosta riippuen 75-100% hankkeen kokonaiskustannuksista.

Raportointi

Hankkeen maksatus haetaan myöskin maaseutuviraston vahvistamalla lomakkeella. Lomakkeen liitteeksi toimitetaan esimerkiksi ote kirjanpidon pääkirjasta, viimeisin tilintarkastuskertomus, kirjanpidon tositteet joista ilmenee yhteys hankkeeseen, todisteet hakemuksessa mainitun muun rahoituksen toteutumisesta, selvitys kulujen kohtuullisuudesta eli yleisestä hintatasosta, palkkiosta, julkaisuista jne. (Maaseutuviraston määräys hanketuen... 2009).

Lisää tietoa leader-ryhmistä löytyy Maa- ja metsätalousministeriön sivuilta osoitteesta

http://www.mmm.fi/fi/index/etusivu/maaseudun_kehittaminen/leader.html ja

Maaseutuviraston sivuilta osoitteesta

<http://www.mavi.fi/fi/index/maaseudunrahoitus/toimintaryhmat.html>

Tarkemmat tiedot maksatushakemuksen liitteistä löytyvät

<http://www.finlex.fi/data/normit/34525-09035fi.pdf>

Tulorahoitus

Seutuverkkojen tulorahoitus koostuu verkon käytön kuukausimaksuista ja asiakkaan tilaamista seutuverkon toimittamista palveluista. Kaikki toimijat eivät kuitenkaan tarjoa palveluita, vaan ainoastaan fyysisen valokuituyhteyden. Merkittävänä tulorahoituksen osana kaikille seutuverkoille ovat kuitenkin valokuituliittymien liittymismaksut, joiden hinnat vaihtelevat. Liittymismaksut maksavat asiakkaille nykyään 1200–2000€ liittymän kokonaishinnan ollessa 4000–6000€. Hintojen erotus kerätään asiakkailta aikaisemmin mainitun verkon kuukausimaksujen kautta. Osuuskuntamuotoisissa verkkoyhteisöissä toimintaa rahoitetaan myös jäsenten maksamilla osuusmaksuilla.

Pankkilaina ja kuntien rahoitus

Seutuverkot voivat hakea lainaa investointeihinsa pankista. Lainan vakuutena toimii tavallisesti valmis fyysinen seutuverkko. Verkkoyhteisöjen asiakkaat voivat myös hakea liittymän hankkimiskustannuksiin lainaa, jolloin vakuutena toimii asiakkaan omistama valokuituliittymä. Kunnat voivat tukea seutuverkkoa tarjoamalla lainaa tai takaamalla pankista otetun lainan.

Finnvera

Finnvera on Suomen valtion omistama erityisrahoituslaitos, joka tarjoaa rahoitusta yritystoiminnan käynnistymiseen, kasvuun ja kansainvälistymiseen sekä viennin riskeiltä suojautumiseen. Finnvera voi rahoittaa yrityksen investointeja, joita voivat olla esimerkiksi toimitilojen, laitteiden tai tuotantovälineiden hankkiminen. Finnvera ei siis suoraan rahoita uuden seutuverkon rakentamista, mutta voi auttaa esimerkiksi välineistön hankinnassa tai hankeinvestoinneissa.

Finnveran rahoitusta haettaessa omarahoitusta täytyy olla 20-30%. Lisäksi yrityksen täytyy laatia rahoitus- ja vakuussuunnitelmat. Tavallisia vakuuksia ovat yrityskiinnitykset ja kiinnitykset yrityksen omistamiin kiinteistöihin. Lisäksi omistajat joutuvat takaamaan Finnveralta saatua lainaa omavaraisesti. Ennen myönteistä rahoituspäätöstä Finnvera tekee yleensä myös yritystutkimuksen, missä kartoitetaan yrityksen rahoitustarpeet pitkällä aikavälillä ja tarjotaan niihin sopivia rahoitusratkaisuja yhdessä muiden rahoittajien kanssa.

Rahoitushakemus lähetetään sähköisesti Finnveran internetsivujen kautta. Rahoitushakemukseen tarvitaan yrityksen tietojen lisäksi liiketoimintasuunnitelma, kuvaus rahoitettavasta hankkeesta ja sen kokonaisrahoituksesta, tulossuunnitelma kolmelle vuodelle, rahoitussuunnitelma, tilinpäätöstiedot kolmelta aikaisemmalta vuodelta sekä yhtiöjärjestys tai yhtiösopimus. Mikäli Finnveran antama rahoituspäätös on myönteinen, Finnvera antaa rahoitustarjouksen, joka on voimassa kolme kuukautta. Viitekorkona Finnveran myöntämässä rahoituksessa on 6kk Euribor lisättynä vaihtelevalla marginaalilla.

Lisää tietoa toimista ennen rahoituksen hankkimisesta löytyy <http://www.finnvera.fi/kehittaminen-ja-kasvu/Hae-rahoitusta/Ennen-rahoituspaetoestae>.

Sähköinen hakulomake löytyy <https://online.finnvera.fi/login.jsf>, missä palvelua voi myös testata testikäyttäjätunnuksilla.

Rahoituskohteita löytyy <http://www.finnvera.fi/kehittaminen-ja-kasvu/Kasvun-ja-kehittamisen-rahoitustarpeita>

Liite 4. Seutuverkkojen rahoituskokemuksia

1 (2)

Rahoittajat

Useimpien seutuverkkojen toimintaan, lähinnä rakentamisen rahoittamiseen, on saatu ulkopuolista rahoitusta. Rahoitus on ollut peräisin joko ELY-keskuksilta (entisiltä TE-keskuksilta), maaseudun kehittämistä edistäviltä leader-ryhmiltä, pankeilta tai kunnilta. ELY- ja leaderrahoitus ovat olleet peräisin EU:n rahastoista. Kunnat ovat tukeneet seutuverkkoja osallistumalla kehityshankkeisiin ja takaamalla pankkien myöntämää lainaa. Verkkoyhteisöjen toiminnan kehittyessä ja tulorahoituksen vakiintuessa kuntien takausta ei välttämättä tarvita, vaan velan vakuutena toimii verkkoyhteisön omistama fyysinen valokuituverkko.

Ulkopuolisen rahoituksen käyttö

Ulkopuolista rahoitusta on käytetty lähinnä verkon rakennusvaiheessa. Jotkut seutuverkot investoivat tällä hetkellä myös tulorahoituksella, mutta hankkeesta riippuen käytetään myös ulkopuolista rahoitusta. ELY-keskusten myöntämien avustusten osuus on ollut hankkeesta ja seutuverkosta riippuen 15-45%. EAKR:sta lähtöisin olevan rahoituksen osuus on ollut noin 30% ja leaderin rahoittama osuus 40-50%. Loppuosa hankkeista on rahoitettu joko pankkilainalla tai tulorahoituksella.

Hakuprosessi

Rahoituksen hakuprosessiin on saatu apua rahoittajilta ja muilta seutuverkoilta sekä hankkeilta. Haettua rahoitusta on tavallisesti saatu. Eräässä tapauksessa seutuverkon toiminnan alkupuolella rahoitusta ei myönnetty. Syyksi epäiltiin sitä, että rahoittaja oli jo aiemmin myöntänyt rahoitusta kyseiseen hankkeeseen, eikä halunnut myöntää enempää rahoitusta samaan tarkoitukseen. Syynä saattoi olla myös se, että rahoitusvarat oli siltä vuodelta jo käytetty loppuun.

(jatkuu)

Verkkoyhteisön rahoituksen kirjanpidon rakenteet

Rahoituksen käsittelyä varten on seutuverkoissa luotu oma kustannuspaikka. Esimerkkinä mainittiin, että on kannattavaa luoda tilikarttaan samannimiset tilit kuin rahoituspäätöksessä on, sillä se helpottaa rahoituksen käytön tarkkailua. Tilikarttaan on syytä myös luoda tilit kustannuksille, joille ei ole saatu rahoitusta, sillä se helpottaa hankkeen kokonaiskustannusten tarkkailua. Joissain tapauksessa oma kustannuspaikka on luotu jo ennen myönteisen rahoituspäätöksen saapumista, koska hanke on päätetty tehdä joka tapauksessa riippumatta siitä, saadaanko siihen rahoitusta vai ei.

Rahoittajille raportointi

Rahoituksen raportointi kulkee seutuverkoissa joko hallituksen tai toimitusjohtajan kautta. Verkkoyhteisön koosta riippuen palkkalistoilla saattaa olla hankkeisiin nimettyjä projektipäälliköitä, joiden kautta raportointi kulkee hallitukselle tai toimitusjohtajalle, ja jotka esimerkiksi tarkastavat hankkeessa syntyneet laskut. Projektipäällikkö myös tekee rahoitushakemukset ja maksatushakemukset. Lopullinen kulujen hyväksyminen hallituksen tai toimitusjohtajan hyväksynnän jälkeen tapahtuu rahoittajalla. Seutuverkoja yllätti aluksi raportoinnin seikkaperäisyys, mutta siihen on rutinoitunut ajan kuluessa ja raportointikokemuksen karttuessa.

Rahoitus kirjanpidossa

Ulkopuolinen rahoitus näkyy kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä lähinnä taseessa. Rahoituksen näkyvyys pienentää tasearvoa ja saattaa heikentää yrityksen arvoa tietyissä arvonnäilytyksissä. Kehityshankemenot, joissa tuotoksena ei ole mitään konkreettista tuotosta, näkyvät tuloslaskelmassa kuluna. Keskenäiset investointihankkeet näkyvät taseen keskenäisissä hankkeissa, mutta niiden palkkakulut aktivoidaan tuloslaskelmaan.

Muuta rahoituksesta

Haastatellut seutuverkot suhtautuivat positiivisesti ulkoiseen rahoitukseen. Alussa erityisesti EU-lähtöisen rahoituksen haku ja raportointi koettiin haastavaksi, mutta kokemuksen karttuessa raportointiinkin on rutinoitunut. Aloittavia toimijoita kehoitettiin ryhtymään rohkeasti toimeen, sillä apua on aina saatavilla joko rahoittajilta tai toisilta seutuverkoilta.

Liite 5. Seutuverkkojen kokemuksia taloushallinnosta

1 (5)

Ulkoistus vai itse tekeminen

Tarkastelluista neljästä seutuverkoista puolet on ulkoistanut kokonaisuudessaan taloushallinnon perusprosessinsa, yksi tekee taloushallintonsa kokonaan itse, ja yksi osittain yhdessä tilitoimiston kanssa siten, että seutuverkossa tositteet tiliöidään sekä hoidetaan reskontrat, mutta muut tehtävät hoidetaan tilitoimistossa.

Ulkoistamiseen on päädytty heti toiminnan aloitusvaiheessa aikaisempien joko hyvien kokemusten tai perustajajäsenten tilitoimistokontaktien perusteella. Tilitoimistojen käyttöön ollaan pääsääntöisesti oltu tyytyväisiä. Mikäli ongelmia on ollut, niistä on selvitty tilitoimistoa vaihtamalla.

Ulkoistus

Haastatellut toimijat suosittelevat aloitteleville ja kehittyville seutuverkoille tilitoimiston käyttöä. Plussana mainitaan tilitoimistojen henkilökunnan ammattitaito ja ajantasainen kirjanpitolain tuntemus sekä verotus- ja alv-osaaminen. Tilitoimiston käyttö tulee lisäksi halvemmaksi verrattuna siihen, jos seutuverkkojen taloushenkilöstöä



KUVA 1. SWOT-analyysi taloushallinnon ulkoistamisesta

(jatkuu)

joutuisi vuosittain täsmäkouluttamaan kyseessä oleviin asioihin liittyen. Esimerkkinä mainittiin taloushallinnon ohjelmisto ProCountor, missä seutuverkko voi itse tehdä esimerkiksi osto- ja myyntireskontran ja hyväksyä laskut, ja koostaa itse tarvitsemiaan raportteja. Hyötyä on lisäksi siitä, jos verkkoyhteisön henkilökunnalla on kokemusta laskentatoimen prosesseista. Edellisellä sivulla olevassa kuvassa (kuva 1) on koottu SWOT-analyysin muotoon taloushallinnon ulkoistamisen hyvät ja huonot puolet.

Haastattelujen ja SWOT-analyysin perusteella voidaan todeta, että taloushallinnon prosessien ainakin osittain ulkoistaminen on kannattavaa. Positiivisia puolia ovat tilitoimistojen ammattitaito ja sen ajankohtaisuus sekä verkkoyhteisöille ulkoistamisesta koituvat säästöt. Yhteistyö voi myös ajan kuluessa muuttua hyvin hedelmälliseksi.

Taloushallinnon ulkoistamisen vahvuuksia voidaan kehittää edelleen käyttämällä tilitoimistojen tietotaitoa ja osaamisen ajankohtaisuutta hyväksi. Seutuverkko pystyy hyvän kumppanin avustuksella keskittymään täysin omaan osaamiseensa, mutta ideaalitilanteessa pystyy käyttämään tilitoimiston asiantuntijuutta laajasti hyväksi. Mahdollisuutena on oikeiden rakenteiden löytyminen, jonka avulla voidaan säästää kustannuksista. Erityisesti hyvin pienet seutuverkot eivät tarvitse monimutkaisia rakenteita, vaan niitä voidaan karsia ajan mittaan sopivien prosessien löydyttyä. Tämä säästää sekä seutuverkon että tilitoimiston resursseja.

Heikkouksia ja potentiaalisia uhkia ovat laskentatoimen irrallistuminen verkkoyhteisön toiminnasta ja mahdolliset ongelmat tilitoimiston kanssa. Lisäksi, mikäli seutuverkon henkilökunnalla ei ole kokemusta laskentatoimen prosesseista, tilitoimiston tarjoamaa materiaalia ei välttämättä osata käyttää hyödyksi yrityksen toiminnassa.

Esiin tulleita heikkouksia voidaan korjata pitämällä tiiviisti yhteyttä tilitoimiston kanssa ja tutustumalla syvällisesti tilitoimiston tuottamaan materiaaliin. Vaikka taloushallinto olisi ulkoistettu kokonaan, seutuverkon johdon tulisi olla kuitenkin tietoinen miten käytännössä taloushallintoa hoidetaan. Mikäli johdolla ei ole kokemusta taloushallinnosta, suositteisin esimerkiksi kirjanpidon ja tilinpäätöksen peruskurssien suorittamista, sillä syvällisempi ymmärrys taloushallinnosta auttaa verkkoyhteisöä toimimaan tehokkaammin ja kannattavammin. Tällöin saadaan myös enemmän irti

tilitoimistojen tuottamasta materiaalista ja pystytään puuttumaan mahdollisiin epäkohtiin välittömästi. Jos yhteistyö tilitoimiston kanssa ei toimi toivotusti, ongelmat kannattaa selvittää hetimiten. Tilitoimistoja on olemassa monenlaisia, joten sopivan yhteistyökumppanin etsimiseen kannattaa käyttää aikaa.

Kun tehdään itse

Mikäli seutuverkossa halutaan tehdä taloushallintoa itse, suositeltiin tehtävään kaupallista koulutusta omaavaa henkilöä. Laskentatoimen koulutus ei ole välttämätön, mutta tehtävien hoidossa siitä on apua. Taloushallinnon tehtäviin voidaan myös kouluttautua työn aikana täsmäkoulutuksin, joita ovat esimerkiksi alv-kurssit. Myös taloushallinnon ohjelmistojen toimittajat kouluttavat ohjelmistojensa käyttäjiä. Talousosaston henkilöstön tehtäviin kuuluvat haastatelluissa seutuverkoissa kirjanpidon prosessit ja reskontranhoito. Tehtävien hoito koetaan osittain haastavana, mutta kuitenkin rutiininomaisena. Haastaviksi koetaan erityisesti ennustaminen ja nykytilan kartoitus. Seuraavalla sivulla näkyvään kuvaan (kuva 2) on koottu SWOT-analyysi taloushallinnon prosessien itse hoitamisesta.



KUVA 2. SWOT-analyysi taloushallinnon itse tekemisestä

Itse tekemisen positiiviseksi puoliksi voidaan mainita se, että pystytään luomaan omaan käyttöön sopivat prosessit ja tuottamaan juuri sitä tietoa mitä tarvitaan. Taloustiedot ovat lisäksi koko ajan käytettävissä, eikä niitä tarvitse odottaa tilitoimistolta. Taitavan ja kokeneen taloushallinnon henkilöstön käsittelyssä taloushallinnosta saatetaan pystyä luomaan omanlaisensa, seutuverkon toimintaan kiinteästi integroitunut osa, jossa ei ole ylimääräisiä osa-alueita.

Heikkouksia itse tekemisessä on osaamisen ja resurssien puute erityisesti pienten toimijoiden keskuudessa. Lisäksi erilaiset täsmäkoulutukset kuten verokoulutus ja alv-koulutus ovat kalliita. Uhkana tämän takia on, että lainsäädännössä ja muissa laskentatoimen merkityksellisissä asioissa ei pysytä ajan tasalla. Uhaksi saattaa lisäksi muodostua se, että yhteistyö taloushallinnon ohjelmistojen toimittajien kanssa ei toimi halutulla tavalla.

Mahdollisia heikkouksia voidaan poistaa palkkaamalla henkilökuntaa, joilla on aikaisempaa kokemusta taloudenpidosta. Toimintaympäristön muuttuessa täsmäkoulutuksia tullaan tarvitsemaan, mutta mikäli henkilökunta on osaavaa, koulutuksia todennäköisesti tarvitsee vähemmän. Resurssien puutetta korjaamaan ratkaisuna voisi olla riittävän henkilökuntamäärän palkkaaminen ja mahdollisesti osan toiminnoista ulkoistaminen tilitoimistoille. Myös seutuverkolle sopivien taloushallinnon ohjelmien hankkiminen on ensiarvoisen tärkeää. Uhkia voidaan poistaa seuraamalla aktiivisesti toimintaympäristön muutoksia ja käyttämällä aikaa sopivan ohjelmistotoimittajan etsimiseen.

Tilitoimistojen tuottama aineisto

Tilitoimistot tuottavat yritykselle materiaalia hyvin laajasti. Perinteisen kirjanpidon lisäksi tilitoimistot hoitavat alv- ja vuosi-ilmoitukset ja toimittavat seutuverkoille esimerkiksi maksu- ja kuukausiraportteja ja tekevät tilinpäätöksiä. Erityisen tärkeäksi toimijoiden keskuudessa koettiin laskujen maksuseuranta, tilinpäätösmateriaali ja verottajan kanssa toimiminen sekä talousneuvonta.

Taloushallinnon järjestämisen vaihtoehdot

Taloushallinnon prosessien hoitamiseen on siis kolme vaihtoehtoa, joko prosessit ulkoistetaan kokonaan, osittain tai ne hoidetaan täysin itsenäisesti. Eniten kiitosta haastatelluilta henkilöiltä saivat prosessien täysin ja osittain ulkoistaminen. Täysimittaisen ulkoistamisen hyötyinä mainittiin tilitoimistojen erityisosaaminen, jolloin seutuverkon toiminnassa pystytään keskittymään olennaisiin asioihin ja se, että ulkoistaminen tulee edullisemmaksi kuin oman henkilökunnan täsmäkouluttaminen. Tilitoimistojen laintuntemus ja käytännön toimet ovat jatkuvasti ajan tasalla. Osittain ulkoistamisen hyötyinä on tilitoimiston tietotaidon lisäksi se, että seutuverkko pääsee myös itse käsiksi taloustietoihin ja pystyy koostamaan materiaalista raportteja omiin tarpeisiinsa. Hyvää yhteistyötä tilitoimistojen ja ohjelmistojen toimittajien kanssa korostettiin, ja sopivan ohjelmistotoimittajan valintaan kehoitettiin käyttämään riittävästi aikaa. Lisäksi ehdotettiin toimijoiden välistä ”asiantuntijavaihtoa”, missä verkkoyhteisöjen eri alojen osaajat käyvät toisissa seutuverkoissa opastamassa muita, jolloin uusien toimijoiden ei tarvitsisi alusta lähtien kehittää omia toimintatapoja. Muutenkin seutuverkkojen yhteistoimintaa pidettiin toivottavana asiana.

Liite 6. Seutuverkot ja sisäinen laskentatoimi

1 (2)

Seutuverkkojen sisäinen laskentatoimi

Tavallisimpia seutuverkoissa tehtäviä sisäisen laskentatoimen tehtäviä ovat kustannuslaskenta ja investointilaskelmat. Lisäksi seutuverkoissa tehdään kustannuspaikkaseurantaa. Alalle sopivia tunnuslukuja ollaan joissain tapauksissa kehittämässä, mutta muuten tunnuslukuja ei koeta tarpeellisiksi seutuverkkojen pienen koon takia.

Sisäistä laskentaa tehdään kehityksessä mukana pysymiseen ja yrityksen jokapäiväiseen toiminnan käyttöön. Pääasiallisesti sisäistä laskentaa tekevät seutuverkkojen toimitusjohtajat, hallitus ja johtokunta.

Budjetointi seutuverkoissa

Budjetteja seutuverkoissa laaditaan vaihtelevasti. Perinteisiä pääbudjetteja eli tulosbudjettia, tase-ennustetta ja rahoitusbudjettia ei haastatelluissa seutuverkoissa ole laadittu. Erään seutuverkon mukaan pääbudjettien laatiminen ei ole mielekästä, sillä seutuverkolla on säännölliset tulot liittymänomistajien maksaman kiinteän hinnan vuoksi, jolloin tulot eivät vuoden aikana juurikaan muutu. Yksi haastatelluista kertoi, että budjettien merkitys ja tarpeellisuus on tiedossa, mutta niitä ei ajanpuutteen vuoksi ole vielä tehty.

Seutuverkkojen laskelmat

Seutuverkoissa tehdään jossakin määrin kustannuslaskentaa ja investointilaskelmia. Osa haastatelluista toimijoista ei juurikaan tee kustannuslaskentaa, koska ei pidä sitä tarpeellisena aikaisemmin mainitun liittymien kiinteähintaisuuden takia. Liittymien kiinteähintaisuus on myös verkkoyhteisöissä tehtävien investointilaskelmien pohjalla. Näiden lisäksi seutuverkot tekevät hinnoittelua ja katetuottolaskelmia taulukkolaskentaohjelmien avulla. Kustannuspaikkoja seurataan erilaisten raporttien avulla.

(jatkuu)

Budjetoinnin merkitys seutuverkoissa

Vaikka seutuverkot eivät budjetointia ole juuri tehneet, on se yrityksen toiminnan kannalta kuitenkin tärkeä toimenpide. Perinteinen, vuodeksi kerrallaan eteenpäin tehtävä budjetointi saatetaan ajatella monimutkaiseksi ja haastavaksi, mutta pienen yrityksen ja säännöllisten tulojen kyseessä ollessa budjetoinnista ei välttämättä tule mitään jättimäistä mörköä, johon kuluu ylenmäärin työtunteja. Budjettien laatimisen ja niiden noudattamisen ja tarkkailun avulla pysytään selvillä yrityksen taloudellisesta tilanteesta ja pystytään huomioimaan etukäteen esimerkiksi investoinneista johtuvia rahanmenoja.

Liite 7. Kysymyksiä seutuverkkojen rahoituksesta ja laskentatoimesta

1 (2)

Taloushallinto (ulkoistettu)

Onko taloushallinto ulkoistettu? Jos vastaus ei, niin siirrytään seuraavaan settiin

Onko taloushallinto ollut ulkoistettu koko yrityksen toiminnan ajan?

Miten ulkoistamiseen on päädytty? Suositteliko joku?

Miksi ulkoistamiseen on päädytty?

Onko ulkoistamiseen oltu tyytyväisiä?

Mitä materiaalia tilitoimisto tuottaa yritykselle? Tuleeko esim. analyysejä?

Mikä tilitoimiston materiaali koetaan erityisen tärkeäksi?

Suositteleeko muille seutuverkoille tilitoimiston käyttöä?

Plussat ja miinukset tilitoimiston käytössä?

Onko tilitoimistoa käytettäessä säästetty rahaa?

Joudutaanko tilitoimistoa käytettäessä silti tekemään jotain itse?

Taloushallinto (hoidetaan itse)

Hoidetaanko taloushallinto itse?

Ketä talousosaston henkilökuntaan kuuluu?

Millainen (taloushallintoon liittyvä) koulutus talousosaston henkilökunnalla on?

Onko käyty seutuverkkotoiminnan aikana joitain koulutuskursseja taloushallintoon liittyen? Mitä?

Mitä talousosaston tehtäviin kuuluu?

Onko jotain taloushallinnon ohjelmia käytössä?

Tyytyväisyys käytettyihin ohjelmiin?

Millaisena taloushallinnon hoitaminen koetaan? Haastavana, helppona tms?

Sisäinen laskentatoimi

Tehdäänkö seutuverkoissa sisäistä laskentaa?

Millaista sisäistä laskentaa tehdään?

Mihin tarkoitukseen?

Laaditaanko erilaisia budjetteja?

Tehdäänkö kustannuslaskentaa?

Onko käytössä mittaristoja tai tunnuslukuja?

(jatkuu)

Rahoitus

Onko seutuverkon toimintaan käytetty ulkopuolista rahoitusta?

Missä vaiheessa ulkopuolista rahoitusta on käytetty?

Mikä rahoittajataho on ollut kyseessä?

Paljonko rahaa on saatu/kuinka suuri osa kustannuksista on katettu ulkopuolisella rahoituksella?

Onko rahaa haettu itsenäisesti vai onko jostain saatu prosessiin apuja?

Mitä rahoitusta on haettu, mutta sitä ei ole saatu?

Miksi rahoitusta ei ole saatu?

Miten rahoitusta on käsitelty?

Onko projektiin luotu oma kustannuspaikka/projektikansio tms?

Kuka ”vahtii” rahoitusta ja huolehtii raportoinnista yms?

Miten rahoitus käyttäytyy kirjanpidossa?

Miten rahoitus näkyy tilinpäätöksessä?

Muuta laskentatoimesta ja rahoituksesta/terveisiä muille seutuverkoille?

Liite 8. Tutkimuksen saatekirje

Hei! Olen Verkko-osuuskunta Kuuskaistalle opinnäytetyötäni tekevä Tampereen Ammattikorkeakoulun opiskelija. Opinnäytetyössäni, joka on osa Maakunnan verkonrakentamispalvelujen kehittämishanketta (Verpa), selvitetään neljän eteläpohjalaisen ja pohjanmaalaisen seutuverkon kokemuksia ulkopuolisesta rahoituksesta ja laskentatoimesta. Nämä neljä seutuverkkoa ovat Suupohjan Seutuverkko Oy, Valokaista osk, verkko-osuuskunta Kuuskaista ja KrsNET. Tutkimus tullaan toteuttamaan puhelinhaastatteluina elokuun 2012 aikana. Tutkimuksen tuloksista koostetaan yhteenveto, josta poimitaan toimivimmat käytännöt Verpa-hankkeen sähköistä käsikirjaa varten. Haastattelu kestää 15 minuutista noin puoleen tuntiin. Halutessanne voitte saada kysymykset etukäteen nähtäväksi. Osallistumiseen tutkimukseen on ensiarvoisen tärkeää seutuverkkojen vähäisen lukumäärän vuoksi. Sähköinen käsikirja tulee olemaan kaikille seutuverkoille avoin palvelu, jonka avulla voi kehittää myös omaa toimintaansa.

Maakunnan verkonrakennuspalvelujen kehittämishanke (Verpa-hanke) on Verkko-osuuskunta Kuuskaistan ja Suomen Seutuverkot ry:n hanke, jonka tavoitteena on koota yksityiskohtaista tietoa Etelä-Pohjanmaalla toimivien uudentyyppisten tietoverkkoyhteistöjen omistus-, rahoitus- ja toimintamalleista. Projektissa koottujen mallien avulla rohkaistaan eteläpohjalaisia toimijoita uusien tietoliikenneverkkojen suunnittelemisessa, rakentamisessa ja nykyisten verkkojen kehittämisessä entistä kilpailukykyisemmiksi. Hankkeen tarkoituksena on lisäksi edistää valokuitu- ja Open Access –pohjaisten verkkojen rakentumista ja Open Access –toimintaperiaatteen leviämistä. Projektia johtaa projektipäällikkö Esa-Matti Åkerberg ja sitä on rahoitettu Euroopan Unionin Aluekehitysrahastosta.

Tutkimus tullaan julkaisemaan Verpa-hankkeen sähköisen käsikirjan lisäksi Theseus-opinnäytetyöarkistossa. Halutessanne seutuverkkojenne tiedot voidaan kuitenkin salata.

Mikäli teillä on kysyttävää, voitte ottaa yhteyttä minuun joko sähköpostitse Tiina.Honkola@cs.tamk.fi tai puhelimitse 040-5854933.

Tampereella 6.8.2012

Tiina Honkola